

AVRUPA VE AMERİKAN YARGI SİSTEMLERİNİN “UNUTULMA HAKKI-İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ” ÇATIŞMASINA YAKLAŞIMI

*The European and the American Judicial Systems' Approaches to the
“Right to be Forgotten-Freedom of Expression” Conflict*

Peri URAN MURPHY*

Özet

Modern teknolojilerin ortaya çıkmasıyla mahkemelerin bir tarafta özel hayatın gizliliğine saygı, kişisel verilerin korunması gibi haklarla ilişkili olan unutulma hakkı ve diğer tarafta ifade özgürlüğü arasında denge kurma mücadelesi daha zorlu bir hale gelmiştir. Bilişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler neticesinde, haberler çoğunlukla çevrimiçi tüketildiği için, haberlerde adı geçen kişiler, saniyeler içinde arama motorları vasıtasıyla ifşa edilmeye karşı savunmasız durumda kalmaktadırlar. Bu tür bir teşhir, kişinin itibarını, gelecekteki muhtemel kariyer fırsatlarını, eğitim sürecini, kişisel ilişkilerini tehlikeye atmanın yanı sıra zihinsel ve duygusal sağlıklarına zarar verebilmektedir. Bunun da ötesinde, kişinin hayatında yeni bir sayfa açmasına, değişmesine olanak vermeyip, onu geçmişe hapsedebilmektedir. Kişinin kendisine ait bilgiyi tashih etme, silinmesini istemeyi de kapsayan unutulma hakkı, kişinin geçmişinden ibaret olmadığını ortaya koymaktadır.¹ Bu çalışmada öncelikle bir kavram olarak unutulma hakkının tarihsel kökeni, bu hakkın önemi ve koruduğu menfaatler ele alınacak, ardından söz konusu hakkın ifade özgürlüğü ile ilişkisi değerlendirilecektir. Unutulma hakkı ve ifade özgürlüğü arasındaki dengenin sağlanması konusunda Avrupa yargı sistemi ve Amerikan yargı sisteminde farklı yaklaşımlar söz konusudur. Bu doğrultuda, çalışmanın devamında bu yaklaşımlar çeşitli mahkeme kararları ışığında ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Unutulma hakkı, kişisel verilerin korunması, özel hayatın gizliliği, ifade özgürlüğü, AİHM Kararları, Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi Kararları.

Abstract

The struggle of the courts to strike a balance between the right to be forgotten, which is associated with rights such as privacy and protection of personal data, on the one hand, and freedom of expression on the other, has become more challenging with the advent of modern technologies. As the news is overwhelmingly consumed online as a result of developments in information technology, the people mentioned in the news are vulnerable to being disclosed via search engines within seconds. Such exposure can jeopardize a person's reputation, possible future career opportunities, educational

> Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

> Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 25.01.2024

> Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 04.04.2024

* Doç. Dr., Visiting Professor, Trinity College Dublin's School of Law & TriCON; Visiting Professor, Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law; Legal Consultant, World Council of Peoples for the United Nations (New York), URANMURP@tcd.ie, <https://orcid.org/0000-0002-8039-3814>.

¹ Cecile de Terwangne, “The Right to be Forgotten and Informational Autonomy in the Digital Environment” (2013) European Commission Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen Report EUR 26434 < jrc86750_cecile_fv.pdf > 26. 08. 2023

process, personal relationships, as well as harm his mental and emotional health. Moreover, it does not allow the person to make a new start in his life or to change, so he can be imprisoned by the past. A person's right to be forgotten, including correcting his own information and asking for it to be deleted, reveals that the person is not just about his past. In this paper, first of all, the historical origin of the right to be forgotten as a concept, the significance of this right and the interests it protects will be discussed, and then its relationship with the freedom of expression will be evaluated. The European judicial system and the American judicial system take different approaches to balance the right to be forgotten with the freedom of expression. In this direction, finally, these approaches will be tried to be put forward in the light of various decisions.

Keywords: The Right to be Forgotten, personal data protection, privacy, ECHR Decisions, US Supreme Court Decisions.

I. GENEL OLARAK UNUTULMA HAKKI

Esas olarak bireylerin, kişisel verilerinin yayımlanmaması ya da silinmesini talep etme hakkı olarak tanımlanabilecek olan unutulma hakkı, daha geniş bir ifadeyle; güncelliğini ve önemini kaybeden kişisel verilere ilişkin üstün bir menfaatin olmaması halinde, veri öznesinin isteği üzerine veri içeriğinin kaldırılması anlamına gelmektedir.² Unutulma hakkının nüvesinde “özel hayatın gizliliğine duyulan saygı” yer almakta,³ bu hak; bireyin itibar, kişilik ve kimliğini zedeleyebilecek olan potansiyel zararları önlemeyi amaçlamaktadır.⁴ Uluslararası literatürde unutulma hakkı “the right to be forgotten” yerine bazı yazarlar tarafından “the right to oblivion”⁵ kavramının kullanıldığı görülmektedir. Bu hakkın tarihsel kökeni Fransız hukukunda mevcut olan “droit à l’oubli” kavramına dayanmakta, ve bu hak kişinin suç geçmişine ait kayıt ve verilerin yayınlanmasının engellenmesini veya bu verilerin belli bir süre geçtikten sonra silinmesini talep etme hakkı olarak kabul edilmektedir.⁶ Unutulma hakkı “the right to be forgotten” yerine “the right of erasure” (sildirme hakkı)⁷ kavramının kullanıldığına da rastlanmaktadır. Sildirme hakkı, kişinin üçüncü şahıslar tarafından rızasız olmaksızın işlenen verilerinin

² European Commission, “A comprehensive approach on personal data protection in the European Union” (2010) Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The Economic and Social Committee and The Committee of The Regions <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0609:FIN:EN:PDF>> 26.08.2023; De Terwangne n (1) 2

³ Aurelia Tamò and Damian George, “Oblivion, Erasure and Forgetting in the Digital Age, Journal of Intellectual Property” (2014) 5 (2) Information Technology and Electronic Commerce Law 72-73

⁴ Meg Leta Ambrose and Jef Ausloos, “The Right to Be Forgotten Across the Pond” (2013) 3 (1) Journal of Information Policy 14

⁵ De Terwangne n (1) 1; Napoleon Xanthoulis, “Conceptualizing a Right to Oblivion in the Digital World: A Human Rights- Based Approach” (2012) Social Science Research Network <<https://ssrn.com/abstract=2064503>> 03.08.2023

⁶ Paul Bernal, “A Right to Delete” (2011) 2 (2) European Journal of Law and Technology 2; Jeffrey Rosen, “The Right To Be Forgotten” (2012) 64 (88) Stanford Law Review Online <<https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/>> 26.08.2023

⁷ Christiana Markou, “The Right To Be Forgotten: Ten Reasons Why It Should Be Forgotten” in S. Gutwirth, Ronald Leenes and Paul de Hert (eds), Reforming European Data Protection Law (1st edn, Springer 2015) 207

silinmesini talep etme hakkı anlamına gelmektedir.⁸ Birbirinin yerine kullanılan bu kavramlardan hangisinin unutulma hakkını ifade etmek açısından daha uygun olduğu tartışılmakla birlikte, unutulma hakkının "the right to be forgotten", kişinin verilerinin silinmesinin yanısıra, bu verileri anonimleştirmek, güncellemek, tasfiye etmek, bunlara ekleme yapmak gibi başka bazı hakları da içermesi itibarıyla "sildirme hakkı" (the right of erasure) ile tanımlanan haktan daha geniş bir kapsamda olduğu kabul edilmektedir.⁹ Unutulma hakkı yalnızca kişinin kendi isteğiyle paylaştığı verileri değil; aynı zamanda kendi haberi ve rızası olmaksızın üçüncü kişiler tarafından yayımlanan verileri de kapsamaktadır.

Söz konusu hak, özel hayatın gizliliğine saygı, kişisel verilerin korunması gibi haklarla ilişkili olup, itibar, onur, saygınlık, mahremiyet gibi kişilik hakkı değerleriyle açıklanmaktadır.¹⁰ Unutulma hakkı tarafından korunan menfaatlerin başında özel hayatın gizliliği ve kişinin manevi varlığı gelmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) "özel hayat" kavramını kararlarında geniş bir çerçevede ele almaktadır. Örneğin; Yüksek Mahkeme verdiği çeşitli kararlarda, söz konusu kavramın "kişinin ismi ve resmi gibi hususlardan oluşan kimliğini veya fiziksel ve zihinsel bütünlüğünü, diğer bireylerle ve toplumla olan ilişkilerini"¹¹; "kişinin, kimliğinin ve psikolojik bütünlüğünün bir kısmını oluşturan şöhretini"¹²; "cinsel hayatını"¹³, "cinsel tercihlerini"¹⁴, "mesleki faaliyetleri esnasındaki ilişkilerini"¹⁵, "başka insanlarla ve dış dünyayla ilişki geliştirmek hakkını"¹⁶, "bir devletin yetkili temsilcileri tarafından bir birey hakkında rızası alınmaksızın bilgi toplanmasını"¹⁷,

⁸ Ambrose and Ausloos n (4) 14

⁹ Tamò and George n (3) 80; Norberto Nuno Gomes de Andrade, "Oblivion: The Right to be Different from Oneself: Re-Proposing the Right to be Forgotten" in A. Ghezzi, A.G. Pereira and L. Vesnić-Alujević (eds), *The Ethics of Memory in a Digital Age* (Palgrave Macmillan 2014) 65; J. E. McNealy, "The Emerging Conflict between Newsworthiness and the Right to Be Forgotten" (2012) 39 (2) Northern Kentucky Law Review 123

¹⁰ Rolf H. Weber, "The Right To Be Forgotten: More Than a Pandora's Box?" (2011) 2 (1) JIPITEC 121; Joris Van Hoboken, "The Proposed Right to Be Forgotten Seen from the Perspective of Our Right to Remember, Freedom of Expression Safeguards in a Converging Information Environment" (2013) Prepared for the European Commission Appointment Letter No. 257971 Institute for Information law (IViR) <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC86747>> 28.08.2023; Trevor Reed, "Indigenous Dignity and the Right to Be Forgotten" (2021) 46 (4) *BYU Law Review* 1141; Hiroshi Miyashita, "The Right To Be Forgotten and Search Engine Liability" (2016) 2 (8) Brussels Privacy Hub, Working Paper 9

¹¹ S. and Marper v. The United Kingdom, Başvuru No. 30562/04-30566/04, 04.12.2008, parag 66

¹² Pfeifer v. Austria, Başvuru No. 12556/03, 15.11.2007, parag. 35

¹³ Hass v. Switzerland, Başvuru No. 31322/07, 20. 01. 2011, parag 50

¹⁴ Norris v. Ireland, Başvuru No. 10581/83, 12.03.1987, parag. 46; A.D.T. v. The United Kingdom, Başvuru No. 35765/97, 31.07.2000, parag. 23

¹⁵ Niemietz v. Germany, Başvuru No. 13710/88, 16.12.1992, parag. 29

¹⁶ Niemietz v. Germany Başvuru No. 13710/88, parag. 29

¹⁷ Murray v. United Kingdom, Başvuru No. 14310/88 , 01.10.1994, parag. 42, 88

“devletin kayıtlarına erişememeyi”¹⁸, “zorunlu tıbbi tedavisi”¹⁹, “iş telefonu veya özel telefondan yapılan görüşmeleri”²⁰ hatta “suç teşkil eden faaliyetlerle ilgili telefon görüşmelerini”²¹ kapsadığını belirtmektedir.

Unutulma hakkı tarafından korunan önemli bir diğer menfaat de kişinin manevi varlığıdır. Zira unutulma hakkı ve dolayısıyla kişisel verilerinin paylaşılmasının önüne geçilmesi ve bu şekilde geçmişteki olumsuzluklarla ilişkilendirilmelerinin engellenmesi yoluyla kişinin yeni bir başlangıç yaparak manevi varlığını geliştirme mümkün olabilecektir.²² Kişinin manevi varlığını geliştirme hakkı ve unutulma hakkı ilişkisi bağlamında, Alman Anayasa Mahkemesi’nin 1973 yılında verdiği bir karar önem taşımaktadır. Bu kararda, Yüksek Mahkeme, bir hükümlünün adına, fotoğraflarına ve işlediği suça yer verilen bir belgeselin yayımlanmasının engellenmesi talebiyle açılan davada “bir suçtan hüküm giymiş kişilerin topluma karışmasına engel olmanın, insan onurunun korunması açısından kabul edilemez olduğu, bir kimsenin kişiliğini özgürce geliştirebilmesi için özerk bir alanın sağlanması gerektiği”²³ değerlendirmesinde bulunmuştur.

Alman Anayasa Mahkemesi’nin sonraki yıllarda verdiği “nüfus sayımı kararı”²⁴

¹⁸ Gaskin v. United Kingdom, 10454/83, 23.01.1986, para. 39-41

¹⁹ M.A.K. and R.K. v. The United Kingdom, Başvuru No. 45901/05- 40146/06, 23.03.2010, parag. 62, 75; Vavricka and Others v. The Czech Republic, Başvuru No. 47621/13, parag. 91, 212, 236

²⁰ Halford v. United Kingdom, Başvuru No. 20605/92, 25.07.1997, parag. 44- 46

²¹ A. v. France, Başvuru No. 14838/89, 23.11.1993, parag. 35, 39

²² Nuno Gomes de Andrade, “Right to Personal Identity: The Challenges of Ambient Intelligence and the Need for a New Legal Conceptualization” in S. Gutwirth and others (eds), Privacy and Data Protection: An Element of Choice, (Springer Publisher 2011) 65

²³ Lebach Case, 35 BVerfGE 202, 05.06.1973, parag. 220; ayrıca bkz. Nicole Jacoby, “Redefining the Right To Be Let Alone: Privacy Rights And The Constitutionality Of Technical Surveillance Measures In Germany And The United States” (2007) 35 (3) Georgia Journal Of International And Comparative Law 463; Peter E. Quint, “Free Speech and Private Law in German Constitutional Theory” (1989) 48 (2) Maryland Law Review 299-300

²⁴ Volkszählungsurteil in englischer Sprache: Census Act, <<https://freisheitsfoo.de/census-act/>> 29.08.2023

Alman Federal Anayasa Mahkemesi söz konusu Karar’da, Federal Nüfus Sayımı Kanunu’nu incelemiştir. İlgili Kanun’un bazı hükümleri kişilerin isimleri, adresleri, telefon numaraları, cinsiyet ve doğum tarihleri, milliyetleri, herhangi bir dini topluluğa üye olup olmadıkları, medeni halleri, gelir kaynakları gibi kişisel verilerin de toplanmasını öngörmüştür. Söz konusu düzenleme, federal verilerin eyalet kurumlarıyla paylaşılmasına da izin vermiştir. Burada dikkat çeken husus toplanan verilerin nüfus sayımı için gerekli olanların ötesinde, mesleki, sosyal ve özel hayata ilişkin verileri de içermesidir. Yüksek Mahkeme, kişilerin verilerinin kaderini serbestçe tayin etme özgürlüğünün ancak üstün bir kamu yararı bulunması halinde engellenebileceğinin altını çizmiş, verilerin usulüne uygun olmayan biçimde toplanmasını öngören söz konusu hükümleri, kişinin haysiyet ve saygınlığına zarar verdiği, kişiliğini serbest biçimde geliştirmesini engellediği gerekçesiyle iptal etmiştir. Söz konusu Karar’da Yüksek Mahkeme kişilerin verileri üzerinde serbest biçimde tasarrufta bulunmalarını ‘insan onuru’ ve ‘kişiliği serbestçe geliştirme hakkı’ ile ilişkilendirerek, üstün bir kamu yararı söz konusu olmadan kişilerin verilerine müdahale edilmesinin Anayasaya’ya aykırı olacağına karar vermiştir. Bu yönde bkz. BVerfG, Order of the First Senate of 15 December 1983 - 1 BvR 209/83, <<https://www.bundesverfassungsgericht.de/>

ile "bilgilendirme özerkliği" (Informational Self-Determination) kavramı ortaya çıkmıştır.²⁵ Bireyin kendisine ait bilgilerini ne zaman, ne şekilde ve hangi sınırlar içinde başkalarına aktarabileceğine karar verme özgürlüğüne sahip olması anlamına gelen bu kavram,²⁶ unutulma hakkının anayasal dayanağı olarak görülebilir.

Literatürde unutulma hakkı farklı açılardan ele alınmıştır. Bunlardan ilki, Alman Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda bahsedilen kararında ortaya koymuş olduğu bilgilendirme özerkliği kavramına paralel biçimde, unutulma hakkını kişinin verileri üzerindeki hakimiyeti ile ilişkilendiren yaklaşımdır. Buna göre, kişiler geçmişe ait verileri üzerinde hakimiyet kurarlar, onların kaderini belirlerler ve bu şekilde geçmişleriyle ilişkilerini kesebilirler. Bu doğrultuda, zamanla geçerliliğini ve güncelliğini yitiren ve saklanmasında artık bir menfaat bulunmayan kişisel veriler kaldırılabilir.²⁷ Unutulma hakkıyla ilgili bir diğer yaklaşım, yeni bir sayfa açma/ yeni bir başlangıç yapma (clean slate) isteği olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁸ Buna göre, bireyler zaman içinde değişirler ve onları sonsuza kadar geçmişleriyle ilişkilendirmek doğru değildir. Bireyin geçmişiyile ilişkilendirilmeden, özerk bir şekilde geleceğini belirlemeye hakkı vardır.²⁹ Bu doğrultuda örneğin; Almanya'daki hüküm giymiş suçluları topluma yeniden kazandırmayı ve cezalarını çektikten sonra, işledikleri suçla ilgili olarak adlarının anılmasının yasaklamayı amaçlayan düzenlemeler, benzer biçimde iflas etmiş kişilerin yeni iş kurarken geçmişe ait verilerinin kaldırılması yönündeki talepleri, yeni bir sayfa açma/ yeni bir başlangıç yapma yaklaşımıyla açıklanabilir.³⁰

Unutulma hakkı, bir hak olarak ilk kez 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren ve tüm üyeler için bağlayıcı olan Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nde (GDPR- General Data Protection Regulation) düzenlenmiştir.³¹ Esasen kişisel verilerin korunması alanında Avrupa Birliği tarafından daha önce 1995

SharedDocs/Entscheidungen/EN/1983/12/rs19831215_1bvr020983en.html> ayrıca bkz. Gerrit Hornung and Christoph Schnabel, "Data Protection in Germany I: The Population Census Decision and the Right to Informational Self-determination" (2009) 25 (1) Computer Law & Security Report 86-87; Jacoby n (23) 466

²⁵ Claudia Kodde, "Germany's 'Right to be forgotten' – between the freedom of expression and the right to informational self-determination" (2016) 30 (1-2) International Review of Law, Computers & Technology 19

²⁶ Antoinette Rouvroy and Yves Poullet, "The Right to Informational Self-Determination and the Value of Self-Development: Reassessing the Importance of Privacy for Democracy" in S. Gutwirth, Ronald Leenes and Paul de Hert (eds), Reforming European Data Protection Law (1st edn, Springer 2015) 45

²⁷ Bert-Jaap Koops, "Forgetting Footprints, Shunning Shadows: A Critical Analysis of the Right to Be Forgotten in Big Data Practice" (2011) 8 (3) SCRIPTed 232

²⁸ McNealy n (9) 121

²⁹ Alessandro Mantelero, "The EU Proposal for a General Data Protection Regulation and the Roots of the Right to Be Forgotten" (2013) 29 (3) Computer Law & Security Review 230

³⁰ Van Hoboken n (10) 3

³¹ General Data Protection Regulation (GDPR), <<https://gdpr-info.eu/>> 04.09.2023

yılında 95/46/EC sayılı AB Veri Koruma Direktifi yürürlüğe konmuştur;³² ancak Veri Koruma Direktifi’nde benimsenen ilkelerin zaman içinde yetersiz kalması üzerine, daha üst düzeyde bir gizlilik korunmasının sağlanabilmesi için bu ilkelere modernize edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, AB veri koruma kurallarında esaslı değişiklikler içeren ve Avrupa Parlamentosu’nca 14 Nisan 2016 yılında yayımlanan “Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)” 2018 yılında yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Tüzük’ün 17. maddesinin başlığında unutulma hakkı, silme hakkı ile birlikte yer almıştır. Bahsi geçen 17. maddede, “*veri sahibinin kendisi ile ilgili kişisel verilerin herhangi bir gecikmeye mahal verilmeksizin silinmesini kontrolörden talep etme hakkı bulunduğu açıkça ifade edildikten sonra, kişisel verilerin toplanma veya işleme amaçlarıyla ilişkili olarak artık gerekli olmaması, veri sahibinin işleme faaliyetinin dayandığı izni geri çekmesi ve işleme faaliyetiyle ilgili başka bir yasal gerekçe bulunmaması, veri sahibinin faaliyetine itirazda bulunması ve işleme faaliyetine yönelik ağır basan meşru bir gerekçe bulunmaması ya da veri sahibinin işleme faaliyetine itirazda bulunması, kişisel verilerin yasa dışı biçimde işlenmiş olması, kontrolörün tabi olduğu Birlik veya üye devlet hukukundaki bir yasal yükümlülüğe uygunluk sağlanması amacı ile kişisel verilerin silinmesinin zorunlu olması, kişisel verilerin bilgi toplumu hizmetlerinin sağlanması ile ilgili toplanmış olması durumlarında, kontrolörün kişisel verileri herhangi bir gecikmeye mahal vermeksizin silme yükümlülüğü bulunduğu*”³³ belirtilmiştir. Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) ile benimsenen geniş kapsamlı hak ve yetkiler veri sahiplerinin verileri ile ilgili tasarrufta bulunabilmesine olanak sağlarken, veri işleyenlere de önemli sorumluluklar yüklemiştir.

³² 95/46/EC sayılı AB Veri Koruma Direktifi (Directive 95/46/EC of The European Parliament and of The Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data), <https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/dir_1995_46_en.pdf> 04.08.2023

Söz konusu Direktif’in 12(b) maddesi, veri öznesi olan kişinin, veri içeriğinin yanlış ya da eksik olması halinde, bu verinin düzeltilmesini, silinmesini ya da bu veriye erişimin engellenmesini talep edebilme hakkını düzenlemesi bakımından önemlidir.

³³ General Data Protection Regulation (GDPR) article 17, <<https://gdpr-info.eu/art-17-gdpr/>> 04.09.2023

Unutulma hakkının GDPR kapsamında veri sahiplerini güvence altına alan maddelerden yalnızca bir tanesi olduğu, söz konusu Tüzük’ün başka maddelerde de veri sahiplerini koruma altına aldığı görülmektedir. Örneğin; 12. maddede düzenlenen ‘kişisel verilerin şeffaflığı’ konusunda öngörülen yetkiler, 13, 14 ve 15. maddelerde düzenlenen ‘güçlendirilmiş kişisel veriye erişim hakkı’, 20. maddede düzenlenen ‘veri taşıma hakkı’ ve 21. ve 22. maddelerde tanınan ‘itiraz hakkı’ ve 22. maddenin ilk fıkrasında veri sahiplerine, kendileri bakımından hukuki veya başka önemli etkiler meydana getiren ‘otomatik konu olmayı talep edebilme hakkı’ ile veri sahiplerinin güçlü bir biçimde güvence altına alındığı anlaşılmaktadır. Bu yönde bkz. Ayşe Nur Akıncı, “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler Ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi” (2017) TC Kalkınma Bakanlığı, Çalışma Raporu 6 <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2017/07/AB_Veri_Koruma_Tuzugu.pdf> 04.09.2023

II. MADALYONUN İKİ YÜZÜ: UNUTULMA HAKKI VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

"Düşünceyi söz, yazı ya da başka vasıtalarla başkalarına aktarabilme, anlatabilme, yayabilme ve onları kendi düşünce ve inançlarının doğruluğuna ikna edebilme, inandırabilme, tercihleri doğrultusunda tutum ve davranışlarda bulunabilme hakkı"³⁴; "Bir düşünce, inanç, kanaat, tutum veya duygunun barışçı yoldan açığa vurulmasının veya dış dünyada ifade edilmesinin serbest olması"³⁵ şeklinde tanımlanabilecek³⁶ olan ifade özgürlüğü, farklı fikirlerin ortaya çıkarılması ve bunların birbirleriyle kıyaslanması yoluyla gerçeğe ulaşma açısından son derece önemli olup, bir toplumun demokratikleşmesine hizmet etmektedir. AİHM, Handyside Kararı'nda: "İfade özgürlüğü toplumun ilerlemesi ve her insanın kendini geliştirmesinin esaslı koşullarından biri olan demokratik toplumun temellerinden birini oluşturmaktadır. Bu özgürlük, sadece lehte olduğu kabul edilen, zararsız veya ilgilenmeye değmez gibi görünen haber ve düşünceler bakımından değil, devletin veya toplumun aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen veya onları rahatsız eden haber ve düşünceler bakımından da uygulanır" değerlendirmesinde bulunmaktadır.³⁷

Bir yanda demokrasinin temel taşı olarak nitelendirilen, fikir ve haberlerin açıklanması ve alınmasını da kapsayan ifade özgürlüğü, diğer yanda özel hayatın gizliliğine saygı, kişisel verilerin korunması gibi haklarla ilişkili olup; onur, saygınlık, mahremiyet gibi kişilik hakkı değerleriyle açıklanan unutulma hakkı arasındaki denge kurma mücadelesi modern teknolojilerin ortaya çıkmasıyla günümüzde daha karmaşık bir hale gelmiştir. Zira, bir kimsenin düşüncesini ifade etme ve yayma özgürlüğü, diğerinin mahremiyetine ve kişilik haklarına müdahale edebilmektedir. Örneğin bir gazetecinin veri sahibiyle yaptığı özel yazışmaları veri sahibinin rızası olmadan yazdığı köşe yazısında kullanması halinde, gazeteci ifade özgürlüğü kapsamında, kişinin düşüncelerini ifade etme ve yayma özgürlüğüne müdahale edilmemesinin esas olduğunu, veri sahibi de rızası alınmadan hukuka aykırı biçimde paylaşılan verilerinin, mahremiyetini, kişiliğini özgürce geliştirmesi hakkını ihlal ettiğini ileri sürebilecektir. Böyle bir tablo karşısında haklar arasında adil bir denge kurulabilmesi için mahkemeler her talebi çeşitli kriterlere göre ayrı ayrı inceleyip değerlendirmek durumundadır.

³⁴ Bülent Tanör, Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası (Öncü Kitabevi 1969) 27

³⁵ Mustafa Erdoğan, "Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğü: Özgürlükçü Bir Perspektif" (2001) (24) Liberal Düşünce 8

³⁶ AİHM'nin Lingens Kararı'nda da ifade özgürlüğü "demokratik toplumun ana temellerinden birini ve toplumun gelişmesi ve her bireyin kendini gerçekleştirme için esaslı şartlarından birini oluşturur" biçiminde tanımlanmaktadır. Bu yönde bkz. Lingens v. Austria, Başvuru No. 9815/82, para. 41. Benzer şekilde bkz. Oberschlick v. Austria, Başvuru No. 11662/85, parag. 57; Nilsen & Johnsen v. Norway, Başvuru No. 23118/93, parag. 43

³⁷ Handyside v. United Kingdom, Başvuru No. 5493/72, parag. 49

Her ne kadar fikirlerin özgürce tartışılması ile bir toplumun gelişimi arasında doğru orantı olduğu kabul edilebilirse de günümüzde tüm diğer özgürlükler gibi ifade özgürlüğü de mutlak ve sınırsız değildir. Bununla birlikte, bu sınırlamalar meşru gerekçelere dayandırılmalıdır. AİHS'nin 10. maddesinde³⁸ ifade özgürlüğünün kapsamına ve hangi hallerde sınırlandırılabilmesine yer verilmiştir. Buna göre, ifade özgürlüğüne devlet tarafından yapılan müdahale, AİHS'nin 10/2. fıkrasında belirtilen “meşru amaçlara ulaşmak” haricinde başkaca sebeplere ya da sözleşmenin herhangi başka bir maddesinde öngörülmüş olan sınırlama sebeplerine dayandırılmamaktadır.

AİHM, ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamanın Sözleşme'ye aykırı olup olmadığını incelerken, sınırlamanın hukukun üstünlüğü ve keyfiliğe karşı bir güvence olarak öngörülen “yasada öngörülmüş olma”, “sınırlı sayıdaki amaçlara ilişkin olma” ve “demokratik topluma aykırı olmayan ve öngörülen amaca ulaşmak için gerekli ölçüde olma” (ölçülülük incelemesinin yapılması) kıstaslarının dikkate alınıp alınmadığına bakmaktadır.³⁹

Diğer yandan, unutulma hakkı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde açık bir biçimde düzenlenmemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, itibarın, mahremiyetin ve kişisel verilerin korunmasını “özel hayata saygı hakkı” kapsamında değerlendirmektedir.⁴⁰ AİHM'nin çok yakın zamanda karara bağladığı, Hurbain v. Belçika Davası'nda, unutulma hakkının her şeyden önce, özel hayata saygı hakkının bir boyutu olarak tanımlandığı açıkça belirtilmiştir.⁴¹ Bu doğrultuda, unutulma

³⁸ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. Maddesi: “(1) Herkes görüşlerini açıklama ve ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir alma ve verme özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir. (2) Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”

³⁹ İfade özgürlüğüne getirilen sınırlamaların hangi hallerde meşru kabul edilebileceğine ilişkin kriterler konusunda bkz. Nada v. Sweden, Başvuru No. 10593/08, para. 181

⁴⁰ Ivana Roagna, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması (çev. Ayşe Gül Alkış Schaling) (Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları 2012) 18-19; bu yönde ayrıca bkz. Fürst- Pfeifer v. Austria, Başvuru No. 33677/10, 52340/10, para. 35; Polanco Torres ve Movilla Polanco v. Spain, Başvuru No. 34147/06, para. 40; Delfi As v. Estonia, No. 64569/09, para. 137; Chauvy and Others v. France, Başvuru No. 64915/01, parag 70; A. v. Norway, Başvuru No. 28070/06, parag. 64

⁴¹ AİHM Hurbain v. Belçika Kararı'nda, Büyük Daire, unutulma hakkı kavramının pek çok yönü olup, henüz gelişim aşamasında olduğunu ve pratikte uygulanmasının bir takım ayırt edici özellikler kazandığını belirtmektedir. Bununla birlikte, unutulma hakkının her şeyden önce, özel hayata saygı hakkının bir boyutu olarak tanımlandığını ve ulusal hukuk pratiğinde ilk kez basın tarafından daha önce ifşa edilmiş adli nitelikteki bilgilerin yeniden yayımlanması bağlamında ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu yönde bkz. Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 194

hakkının içerik ve sınırları belirlenirken özel hayata saygı hakkının düzenlendiği madde dikkate alınmaktadır. Özel hayata saygı hakkı Sözleşme'nin 8. maddesinde: "1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir" şeklinde düzenlenmiştir.⁴²

Unutulma hakkı ve ifade özgürlüğü arasındaki dengenin sağlanması konusunda Avrupa yargı sistemi ve Amerikan yargı sisteminde farklı yaklaşımlar söz konusudur. Örneğin; unutulma hakkı, Avrupa'da, kökeni Fransız hukukuna dayanan, cezasını çeken ve rehabilite edilen eski hükümlünün mahkumiyeti ile ilgili bilgilerin yayınlanmasına itiraz etmesine olanak tanıyan bir hak olan 'right of oblivion' hakkından kaynağını almaktadır.⁴³ Amerika Birleşik Devletleri'nde ise tam tersine, bir kimsenin sabıka geçmişinin yayımlanmasının, Anayasası'nın 1. maddesinde yapılan değişikliklerle güvence altına alınmış olması, örneğin; Vikipedi'nin, ünlü bir aktörü öldürmek suçundan hüküm giymiş iki Alman vatandaşının sabıka kayıtlarına ilişkin bilgilerin öldürülen aktörün Vikipedi sayfasından kaldırılması çabaları karşısında direnebilmesine imkan tanımıştır.⁴⁴

Unutulma hakkı Avrupa yargı sisteminde mahremiyet, özel hayata saygı hakkı ile ilişkilendirilirken; Amerikan yargı sisteminde bir kimseye ait özel bilgilerin bir kez kamuya paylaşıldıktan sonra mahremiyet ve özel hayata saygı hakkının konusu olmaktan çıkacağına ilişkin geleneksel içtihatı aykırılık teşkil etmektedir.⁴⁵

Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın Google Spain SL v. M.C.G Kararı⁴⁶, unutulma hakkının uluslararası belgelerde düzenlenmesi, bir terim olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında yer alması ve Amerika Birleşik Devletleri'nde önemi giderek artan bir konu haline gelmesine dayanak teşkil etmesi bakımından son derece önemli bir karardır.

Söz konusu Karar, başvuru Mario Costeja Gonzalez'in, adını Google arama motorunda arattığında bir gazetede kendisine ait borçları ödeyebilmek için sahip olduğu malları satmasına dair haberin yer aldığı linklerin yayından kaldırılması ta-

⁴² AİHS Madde 8, <https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf> 08.09.2023

⁴³ Cecile de Terwangne, "Internet Privacy and the Right to Be Forgotten/Right to Oblivion" (2012) 1 (13) Revista de los Estudios de Derecho y Ciencia Política de la UOC 111.

⁴⁴ John Schwartz, "Two German Killers Demanding Anonymity Sue Wikipedia's Parent" (2019) The New York Times <http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Sedlmayr> 11.09.2023

⁴⁵ McNealy n (9) 120

⁴⁶ Judgement of the Court (Grand Chamber), Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Espanola de Proteccion de Datos (AEPD) and Mario Costeja Gonzalez (2014) Document 62012CJ0131 <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0131>> 13.09.2023

lebine ilişkindir. Başvurucu, haber konusu olayın üzerinden uzun zaman geçmesi ve artık güncelliğinin ve öneminin kalmaması gerekçesiyle ilgili linklerin yayından kaldırılma talebinin haberin yayınlandığı gazete tarafından reddedilmesi üzerine, İspanyol Veri Koruma Kurumu’na başvuruda bulunmuş, söz konusu Kurum, Google’ın bahsi geçen haber linklerini kaldırmasına karar vermiş;⁴⁷ bunun üzerine Google (İspanya) bu Kararı İspanyol Yüksek Mahkemesi’ne taşımıştır.⁴⁸ Yüksek Mahkeme kişisel verilerin korunmasına dair 95/46/EC sayılı AB Veri Koruma Direktif doğrultusunda davaya konu olan olaya ilişkin görüş almak için ön karar usulüyle (preliminary ruling) Avrupa Birliği Adalet Divanı’na müracaat etmiştir.⁴⁹

Avrupa Birliği Adalet Divanı değerlendirmesini yaparken özel hayata saygı hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı ile ifade özgürlüğü bağlamında internet kullanıcılarının bilgi edinme/bilgiye ulaşma hakkı arasında denge gözetmeye çalışmıştır. Bu doğrultuda, dava konusu bilginin başvuruçunun özel hayatındaki önemi ve etkisi ile internet kullanıcılarının bu bilgiye ulaşmada bir menfaatlerinin olup olmayacağını ayrı ayrı ele alınması gerektiğini vurgulamıştır.⁵⁰ Avrupa Birliği Adalet Divanı’na göre, kişisel veriler en başta hukuka uygun olarak işlenseler bile, belli bir süre geçtikten sonra bu verilere ilişkin bir ihtiyaç veya menfaat kalmamasına rağmen verilerin hala var olması AB Veri Koruma Direktifi ile bağdaşmamaktadır.⁵¹ Bu doğrultuda, Adalet Divanı, “Direktif’in 12/b maddesi uyarınca, üçüncü kişi tarafından hukuka uygun bir şekilde yayınlanan doğru bilginin Direktif’in kişisel verilere ilişkin ilkeleri içeren 6. maddesiyle uyumlu olmadığı, zira işleme amacının artık aşırı, yetersiz, ilgisiz ve ölçüsüz hale geldiği”⁵² nin altını çizerek; “Haberlerin ilk yayınlanması üzerinden 16 sene geçtiği, haberlerin kişinin özel yaşamında yarattığı hassasiyet göz önüne alındığında, kişinin artık ortaya çıkan sonuçlarla adının ilişkilendirilmemesini talep etme hakkı bulunduğu”⁵³ değerlendirmesinde bulunmuş, “haberde yer alan bilgiler yönünden kamuoyunun bilgi alma hakkını üstün kılacak bir durum olmadığını”⁵⁴ belirterek, dava konusu kişisel verilerin 95/46/EC sayılı AB Veri Koruma Direktifi’nin 12/b ve 14/1(a) maddeleri gereğince arama sonuç listelerinden kaldırılması gerektiği görüşüne varmıştır.⁵⁵

Söz konusu karar özel hayata saygı hakkı ile ilişkilendirerek de olsa unutulma hakkına ilk kez açıkça yer vermesi, bu hakkın hangi şartlarda kullanılabileceğini

⁴⁷ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 16-17

⁴⁸ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 18.

⁴⁹ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 20.

⁵⁰ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 59, 81

⁵¹ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 92, 93

⁵² Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 94

⁵³ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 98

⁵⁴ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 97

⁵⁵ Google Spain SL v. M.C.G, Parag. 99

ortaya koyması ve günümüzde en çok başvurulan arama motoru olan Google'ın unutulma hakkının gerçekleştirilmesine yönelik silme taleplerini ciddi biçimde ele almasını sağlaması bakımından son derece önemlidir. Nitekim, Google; Google Spain SL v. M.C.G Kararı'nın hemen sonrasında ve 05.28.2014 tarihinden itibaren unutulma hakkı bağlamında kişisel verilerinin kaldırılması yönünde talepler almaya başlamıştır. Halihazırda aldığı talepler beş milyonun üzerinde olup, bu taleplerin % 49.4'ü karşılanabilmiştir.⁵⁶

III. AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NİN UNUTULMA HAKKI VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ ÇATIŞMASINA YAKLAŞIMI

Unutulma hakkı AİHM Kararları⁵⁷ nezdinde bir terim olarak ilk defa Fürst-Pfeifer v. Avusturya Kararı⁵⁸'nin muhalefet şerhinde yer almıştır. Karara konu olan olayda, çevrimiçi bir haber sitesinde, mahkemelerde uzmanlığına başvurulmuş bir psikiyatist olan Başvurucu Gabriele Fürst- Pfeifer'in ağır psikolojik sorunlar yaşadığından bahseden bir haber yayınlanmıştır. Pfeifer, hakkında çıkan haber nedeniyle gazeteye açtığı dava ile ilgili yerel mahkemelerden lehinde bir karar çıkmaması üzerine, AİHS'nin 8. maddesi kapsamında itibarının ve özel hayata saygı hakkının Taraf devletçe ihlal edildiği gerekçesiyle AİHM'ne başvurmuştur; ancak Yüksek Mahkeme bir hak ihlali görmemiştir.⁵⁹ Bununla birlikte söz konusu Karar'ın muhalefet şerhinde; medyanın giderek artan imkanlara ulaşmasıyla kişilerin özel hayatlarına müdahale etmesinin, mahkemelerin uzun süreden beri bilinen "yalnız bırakılma hakkı" (to be let alone)⁶⁰ ya da daha yakın zamanlarda ortaya çıkan "unutulma hakkı" gibi kavramları geliştirmesine neden olduğu ifade edilmiş, mevcut yargılamada bunun tam aksine, kişinin mahrem deneyimlerinin kamuoyuyla paylaşılmasına izin verilmemesinin basın özgürlüğünün ihlali olarak kabul edilmesi eleştirilmiştir.⁶¹

Unutulma hakkının özel hayata saygı hakkı ile ifade özgürlüğü bağlamında ele alındığı ve AİHM'nin çatışan haklar ilkelerine atıfla değerlendirildiği Fuchsmann v. Almanya Kararı⁶²'nda, altın kaçakçılığı, zimmete para geçirme ve organize suçla karıştığı iddiasıyla hakkında soruşturma açılan başvuru Fuchsmann, bu iddiaların basılı ve aynı zamanda çevrimiçi olarak yayınlanmasının itibarını ve kişilik

⁵⁶ Google, "Transparency Report" <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>> 19.09.2023

⁵⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları için bkz. <<https://hudoc.echr.coe.int>> 21.09.2023

⁵⁸ Fürst- Pfeifer v. Austria, Başvuru No. 33677/10, 52340/10, 17.05.2016

⁵⁹ Fürst- Pfeifer v. Austria, Başvuru No. 33677/10, 52340/10, parag. 49

⁶⁰ J. Braxton Craven, "Personhood: The Right To Be Let Alone" (1976) 1976 (4) Duke Law Journal 702

⁶¹ Fürst- Pfeifer v. Austria, B.N.: 33677/10, 52340/10, "Joint Dissenting Opinion of Judges Wojtyczek and Küris", parag. 7

⁶² Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13

hakkını ihlal ettiğini iddia ederek ve Google İspanya SL v. M.C.G Kararı'na atıfta bulunarak, unutulma hakkına ilişkin gerekçenin mevcut davada dikkate alınması talebinde bulunmuştur.⁶³ AİHM, söz konusu iddiayı AİHS'nin özel hayata saygı hakkı kapsamında inceleyerek, ilgili habere ilişkin gazetenin basın özgürlüğü ve dolayısıyla ifade özgürlüğü ve özel hayata saygı hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmıştır.⁶⁴ Yüksek Mahkeme, davaya konu olan haberlerin aradan uzun bir süre geçmiş olmakla birlikte, kamuoyunu ilgilendirdiğini ve kamu yararına katkı sağlamaya devam ettiğini⁶⁵, başvurunun ülkenin en prestijli şirketlerinden birinin yöneticisi olup, konumu itibarıyla kamuya mal olmuş bir kişi olarak kamunun ilgisini haiz olduğunu⁶⁶ belirtmiştir. Bu doğrultuda, Petrenco v. Moldova Kararı⁶⁷'na atıfta bulunarak, özel kişilerle, siyasi veya kamuya mal olmuş kişiler arasında bir ayırım yapılması gerektiğini, buna göre kamuoyu tarafından tanınmayan özel kişilerin özel hayata saygı hakkının korunmasını talep edebilmesi karşısında, aynı şeyin kamuya mal olmuş kişiler için geçerli olmadığını⁶⁸, temyiz mahkemesinin yarışan haklar arasında makul bir denge gözeterek ve kendisine verilen takdir yetkisi doğrultusunda değerlendirmede bulunduğuun altını çizerek⁶⁹ ihlal bulunmadığına karar vermiştir.⁷⁰

AİHM'nin 2018 tarihli M.L. and W.W. v. Almanya Kararı⁷¹ unutulma hakkının konu olarak ele alındığı ilk karar olması açısından önem taşımaktadır. Tanınmış bir oyuncu olan W.S'yi öldürdükleri için 1993 yılında ömür boyu hapis cezasına çarptırılan başvurucular, sırasıyla 2007 ve 2008 yıllarında şartlı olarak tahliye edilmişlerdir.⁷² “Deutschlandradio” radyosunun 2000 yılında, ünlü oyuncu W.S'nin 10 yıl önce öldürüldüğü başlığıyla yayınlamış olduğu bir haber, başvurucuların isimleri ve mahkumiyetlerine dair ayrıntılı bilgilere yer vermiş ve söz konusu haber 2007 yılına kadar ilgili radyo kuruluşunun internet sitesinde kalmıştır.⁷³ Ayrıca “Der Spiegel” Dergisi'nin internet sitesinde 1991-1993 yılları arasında, “Mannheimer Morgen” Gazetesi'nin internet sitesinde de 2001 yılında oyuncunun öldürülmesine ilişkin haberler yayınlanmış ve bu haberler de 2007 yılına kadar erişilebilir olarak kalmıştır.⁷⁴ Başvurucular, haberlerin anonim hale getirilmesi

⁶³ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 27

⁶⁴ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 32

⁶⁵ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 37-39

⁶⁶ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 41

⁶⁷ Petrenco v. Moldova, Başvuru No. 20928/05, parag. 55

⁶⁸ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 40

⁶⁹ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 54

⁷⁰ Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13, parag. 55

⁷¹ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, 28.09.2018

⁷² M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 7,9

⁷³ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag.10,11

⁷⁴ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 28, 40

talebiyle yargılama sürecini başlatmışlar; ancak son olarak Alman Federal Mahkemesi'nin de taleplerini reddetmesi üzerine,⁷⁵ söz konusu haberlerde isimlerinin ve mahkumiyetlerine ilişkin bilgilerin açıkça belirtilmesinden dolayı özel hayata saygı haklarının ihlal edildiği iddiasıyla AIHM'ne başvurmuşlardır. Başvurucular bir televizyon programı belli bir süre sonra unutulurken, internette yer alan bilgilerin belli bir süre sonra unutulmamasının, özel hayata saygı hakkının kalıcı ihlali anlamına geldiğini ifade etmişlerdir.⁷⁶ AIHM somut olayda AIHS'in 8. maddesi gereğince başvurucuların özel hayatlarına saygı gösterme hakkı ile Sözleşme'nin 10. maddesi uyarınca radyo kuruluşları ve yayıncıların ifade özgürlüğü ile kamuoyunun bilgi alma özgürlüğü arasında adil bir denge kurulması gerektiğini belirttikten sonra⁷⁷ rekabet halindeki hakların dengelenmesi bağlamında bir dizi kriter belirlemiştir. Söz konusu kriterler, "yayın içeriğinin kamu yararına olan bir tartışmaya katkısı, ilgili kişinin tanınma derecesi, haber içeriğinin konusu, ilgili kişinin daha önceki davranışları, yayının içerik, biçim ve sonuçları ve ayrıca fotoğrafların çekildiği koşullar" olarak sıralanmıştır.⁷⁸ Haber içeriğinin kamu yararını ilgilendiren bir tartışma olup olmadığı konusunda Mahkeme, kurbanın tanınan bir kişi olmasının suçun gerçekleştiği ve ceza davasının görüldüğü sırada kamuoyunda büyük ilgi uyandırdığının, özellikle ciddi ve ses getiren adli olaylar söz konusu olduğunda kamuoyunun bilgi sahibi olmasında kamu yararı bulunduğunun⁷⁹ altını çizmiştir. Mahkeme'ye göre kamuoyunun bir haber veya içeriğe dair ilgisi, yalnızca o içerik yayımlandığı tarihte sınırlı olmayıp, geçmişe yönelik de olabilmektedir. Basının görevi, ilgililerin ulaşabilmesi için arşivlerde saklanan eski haberleri erişime açık hale getirerek demokratik fikirlerin şekillenmesine katkıda bulunmaktadır.⁸⁰ Bu doğrultuda Mahkeme, kamuoyunun internet arşivlerine erişimindeki meşru menfaatinin Sözleşme'nin 10. maddesi kapsamında korunduğunu, kamuoyunun söz konusu bilgilere erişiminin sınırlanabilmesi için önemli bir gerekçe bulunması gerektiğini belirtmiştir.⁸¹ Başvurucuların tanınma derecesine ilişkin olarak, kendilerinin dava görülmeden önce tanınmadıklarını, davanın niteliği ve koşulları nedeniyle kamuoyunun büyük ilgisini çeken yargılama sonunda belirli bir ün kazandıklarını, dolayısıyla haklarında çıkan haberlerin anonimleştirilmesi talebinde buldukları esnada da tanınan bireyler oldukları değerlendirmesinde bulunmuş-

⁷⁵ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No: 60798/10 ve 65599/10, parag 27

⁷⁶ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No: 60798/10 ve 65599/10, parag. 69

⁷⁷ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No: 60798/10 ve 65599/10, parag. 89

⁷⁸ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No: 60798/10 ve 65599/10, parag. 95

Mahkeme, söz konusu kriterleri daha önce Axel Springer AG. v. Almanya Kararı'nda uygulamıştır. Bu yönde bkz. Axel Springer AG. v. Germany, Başvuru No. 39954/08, 07.02.2012, parag. 89-95

⁷⁹ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 98; bu yönde ayrıca bkz. Schweizerische Radio und Fernsehgesellschaft SRG v. Switzerland, Başvuru No. 34124/06, parag. 56; Egeland and Hanseid v. Norway, Başvuru No. 34438/04, parag. 58

⁸⁰ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10, parag. 101

⁸¹ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 102

tur.⁸² Mahkeme, yayının konusu, içerik, biçim ve sonuçlarına ilişkin olarak; bu haberlerin başvuru sahiplerinin itibarını zedeleme niyetini yansıtmadığını⁸³, internet portalındaki konumları nedeniyle söz konusu haberlerin başvuru sahipleri ile ilgili bilgi aramayan internet kullanıcılarının dikkatini çekmesinin muhtemel olmadığını, bahsi geçen haberlerin yayımlandığı Der Spiegel Dergisi’ne erişimin ücretli ve Mannheimer Morgen Gazetesi’ne erişimin ise abonelikle sağlanabilmesi nedeniyle haberin yayılma derecesinin sınırlı olduğu, söz konusu haberlere erişimin açık olmasının başvuru sahipleri hakkındaki haberleri yeniden yaymayı amaçladığına ilişkin bir kanıt olarak görülemeyeceğini⁸⁴, ifade etmiştir. Mahkeme, haberde yer alan fotoğraflara ilişkin olarak ise, görüntülerin 1994 yılında, yani başvuru sahiplerinin serbest bırakılmalarından on üç yıl önce alındığı, bunun başvuru sahiplerinin üçüncü şahıslar tarafından tanınma ihtimalini azalttığını belirtmiştir.⁸⁵ Yüksek Mahkeme, bir kişinin itibarına yönelik saldırının ciddi bir düzeye erişerek özel hayata saygı hakkına önemli derecede zarar vermesi halinde AİHS’nin 8. maddenin korumasından yararlanılabileceğini; ancak bir suç işlemek gibi kendi eylemlerinin öngörülebilir bir sonucu olarak itibarın zedelenmesi halinde Sözleşme’nin 8. maddenin korumasından yararlanılamayacağı değerlendirmesinde bulunarak⁸⁶ ihlal kararı vermemiştir.

AİHM’nin unutulma hakkı konusunda önüne gelen bir diğer başvuru, indeksten çıkarma yükümlülüğünün yalnızca arama motorlarına değil, ayrıca “yayıncılara, gazetelere ve basın arşivlerine” de atfedilebileceğine karar verdiği⁸⁷ Biancardi v. İtalya⁸⁸ başvurusudur. Çevirim içi olarak yayınlanan bir gazetenin genel yayın yönetmeni ve aynı zamanda editörü olan başvuru sahibi Biancardi, gazetesinin internet sitesinde üçüncü kişiler aleyhine açılan bir ceza davasına ilişkin ayrıntıların yer aldığı bir makalenin, indeksten çıkartılması⁸⁹ yönündeki resmi talepleri dikkate almayarak, uzunca bir süre indeksten çıkartmadığı ve makalenin arama motorları tarafından bulunamaması için bahsi geçen makaleyi etiketlemediği, dolayısıyla davacıların isimlerinin arama motoruna yazılmasıyla sözü geçen ceza soruşturmasına dair bilgilere kolayca ulaşılabileceğine imkan sağladığı ve bu nedenle davacıların kişisel itibarlarını ve özel hayata saygı haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle

⁸² M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 106

⁸³ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 111

⁸⁴ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 113

⁸⁵ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 115

⁸⁶ M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, parag. 88

⁸⁷ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, 25.02.2022, parag. 39

⁸⁸ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, 25.02.2022

⁸⁹ AİHM, indeksten çıkarma “de-indexing”, listeden çıkarma “de-listing” ve referans kaldırma “de-referencing” terimlerinin sıklıkla eş anlamlı kullanıldığını belirttiikten sonra, bu terimlerin kişilerin isimleri esas alınarak arama motorlarında görüntülenen sonuç listesinden çıkarılması anlamına geldiğini belirtmiştir. Bu yönde bkz. Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 54

yerel mahkemelerce sorumlu tutularak, para cezasına çarptırılmıştır. Bunun üzerine Biancardi, AİHS'nin 10. maddesi kapsamında halkı bilgilendirme hakkı ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiği gerekçesiyle AİHM'ne müracaat etmiştir. Yüksek Mahkeme, yerel mahkemelerce yapılan müdahalenin kanunla öngörüldüğü ve meşru bir amaç taşıdığı hususunda bir şüphe olmadığını ifade ettikten sonra⁹⁰ söz konusu müdahalenin demokratik toplumda gerekli olup olmadığı değerlendirilmesine geçmiştir.⁹¹ Mahkeme, mevcut davayı karakterize eden iki temel özellikten bahsetmektedir: "Çevirim içi makalenin internette kaldığı süre ve bunun söz konusu kişinin itibarı üzerindeki etkisi; söz konusu veri öznesinin niteliği (siyasetçi ya da resmi bir sıfatla hareket eden kamu görevlisi olmayıp, özel bir birey olması)."⁹²

Mahkeme, ifade özgürlüğü ile özel hayata saygı hakkını dengeleme bağlamında gözetilecek kriterler bağlamında unutulma hakkı konusunda daha önceki başvurularında dikkate aldığı kriterleri⁹³ hatırlattıktan sonra, mevcut başvuruda olgusal farklılıklar olduğunu, bu nedenle sözü geçen kriterlerin mevcut davada katı bir şekilde uygulanmasının uygun olmayacağını belirtmiştir.⁹⁴ Bu dava öncekilerden farklı olarak, yayının içeriği ya da içeriğin anonimleştirilerek veya anonimleştirilmeden yayınlanması ile ilgili olmayıp, başvurunun söz konusu yayını indekslenmemesiyle ilgilidir. Başvurucu, makaleyi internetten kaldırmadığı veya anonimleştirmede için değil, uzun bir süre indekslenmemesi için sorumlu tutulmaktadır.⁹⁵ Mahkeme'ye göre bu, başvurunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahaleyi tanımlamak ve müdahalenin orantılılığını değerlendirmek adına uygulanabilir kriterleri belirlemek için önemli bir başlangıç noktasıdır.⁹⁶ Mahkeme bu davada "1. makalenin çevirim içi olarak tutulduğu sürenin uzunluğu 2. makaleye konu olan verilerin hassasiyeti 3. başvuru medya kuruluşuna uygulanan yaptırımın ağırlığı" kriterlerine dikkat çekmiştir.⁹⁷ Bu doğrultuda Mahkeme, çevirim içi makalenin uzunca bir süre indekslenmediğini, zaman içinde başvurunun bilgi yayma hakkının azalırken, davacının özel hayatına ve itibarına saygı hakkının arttığını; makaleye konu olan verilerin hassasiyetinin bir ceza soruşturması ile ilgili olmasından kaynaklandığını; başvurucuya uygulanan yaptırımın ceza sorumluluğunu değil, tazminat sorumluluğunu doğurduğunu ve ayrıca

⁹⁰ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 57

⁹¹ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 58

⁹² Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 62

⁹³ Yayın içeriğinin kamu yararına olan bir tartışmaya katkısı, ilgili kişinin kamuoyu tarafından tanınıp tanınmadığı ve haberin konusu, ilgili kişinin daha önceki davranışları, bilginin elde edilme şekli ve doğruluğu, yayının içeriği, biçim ve sonuçları ve uygulanan tedbirin derecesi olarak sayılan bu kriterler, daha önce AİHM'nin Axel Springer AG. v. Almanya Kararı'nda uygulanmıştır. Bu yönde bkz. Axel Springer AG. v. Germany, Başvuru No. 39954/08, 07.02.2012, parag. 89-95

⁹⁴ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 63

⁹⁵ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 59

⁹⁶ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 60

⁹⁷ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 64

sözü geçen çevirim içi makaleyi kalıcı olarak internetten kaldırması ya da adının anonimleştirilmesi gibi bir yükümlülük getirmediğinden başvurucuya uygulanan yaptırımın aşırı olmadığı değerlendirilmesinde bulunmuştur.

AİHM, indekten çıkarma sorumluluğunun “yalnızca internet arama motoru sağlayıcılarına değil, aynı zamanda internet üzerinden erişilebilen gazete arşivlerinin yöneticilerine de getirilebileceği”⁹⁸ değerlendirmesi doğrultusunda yerel mahkemelerin, başvurucunun dava konusu çevrimiçi makaleyi uzun süre indekten çıkarmaması nedeniyle davacı V. X’ in itibarına saygı hakkını ihlal ettiğine dair kararını uygun bularak, Sözleşme’nin 10. maddesi kapsamında başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.⁹⁹

Biancardi v. İtalya Kararı’na kadar indekten çıkarma talepleri internet arama motorlarına odaklanırken; Mahkeme, bu kararda indekten çıkarma yükümlülüğün ayrıca “yayıncılara, gazetelere ve basın arşivlerine” de atfedilebileceği değerlendirmesinde bulunmuştur.¹⁰⁰

Biancardi v. İtalya Kararı’nda, AİHM’nin gazetecilerin ve çevrimiçi faaliyet gösteren gazetelerin, talep edildiği takdirde talep konusu olan makaleleri indeksten çıkarmakla yükümlü olduklarını teyit etmesi ve ayrıca; bir yayının indeksten çıkarılması söz konusu olduğunda ifade özgürlüğü ve özel hayata saygı hakkı dengesinde AİHM’nin özellikle davalı kişinin kamuoyu tarafından tanınmaması halinde özel hayata saygı hakkına ağırlık vermesi dikkate alındığında, unutulma hakkının kapsamının genişletildiği anlaşılmaktadır.

AİHM’nin, vergi yükümlülüğünü yerine getirmeyerek, belli bir süre vergisini ödememiş olan vergi yükümlülerine ait kişisel verilerin zorunlu biçimde yayınlanmasını, özel hayata saygı hakkının ihlali olarak değerlendirdiği unutulma hakkına ilişkin bir diğer başvuru da, L.B v. Macaristan başvurusu olup, Büyük Daire tarafından 9 Mart 2023 tarihinde karara bağlanmıştır.¹⁰¹ Başvuru, vergi yükümlülüklerini yerine getirmeyen başvurucu L.B’nin kişisel verilerinin 2003 tarihli Macaristan Vergi İdaresi Kanunu’nun 55/5. maddesi uyarınca Ulusal Vergi İdaresi’nin web sitesinde ‘önemli vergi borçluları listesi’nde yayınlanmasıyla ilgilidir. Başvurucu L.B, söz konusu yayının Sözleşme’nin 8. maddesi tarafından korunan özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.¹⁰² 2003 tarihli Macaristan Vergi İdaresi Kanunu’nun 55/5. maddesi, ülkenin refahı ve ekonominin şeffaflaştırılması amacıyla vergi borcu 180 günü aşan ve 10 milyon Forinti geçen vergi borçlularının kişisel verilerini de içeren bir “önemli vergi borçluları listesi” yayınlanmasını öngörmektedir. Bu doğrultuda, başvurucunun vergi borçlarının hangi mali yıla ait ol-

⁹⁸ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 51

⁹⁹ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 70-71

¹⁰⁰ Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, parag. 51

¹⁰¹ L.B v. Hungary; Başvuru No. 36345/16, 09. 03. 2023

¹⁰² L.B v. Hungary; Başvuru No. 36345/16, parag. 1

duğu bilgisiyle birlikte kişisel verileri de 2016 yılında Vergi Dairesi web sitesinin arama arayüzü aracılığıyla erişilebilir hale gelmiştir.¹⁰³ Aynı sırada, çevirimiçi bir medya kuruluşu da "vergi borçlularının ulusal haritası" adında etkileşimli bir harita hazırlamış, başvuru adresi de dahil olmak üzere 3624 vergi borçlusunun adresleri kırmızı bir nokta ile gösterilmiş ve bir kişi noktayı tıkladığında, başvuru adresinin kişisel verileri (adı ve adresi) görünmek suretiyle veriler tüm okuyucular tarafından erişilebilir hale gelmiştir.¹⁰⁴

Başvuru, Vergi Dairesi'nin vergi borçlarıyla ilgili kararının incelenmesine ilişkin yargı süreci devam ederken gerçekleştiği için kişisel verilerinin listede yayınlanmasının hukuka aykırı olduğunu ileri sürse de, başvuru davası yerel mahkeme tarafından reddedilmiş; bu karar temyiz mahkemesince onanmıştır.¹⁰⁵ Başvuru, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamındaki özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle AİHM'ne başvurmuş; söz konusu başvuru, Mahkeme'nin Dördüncü Dairesi'ne havale edilmiş ve değerlendirme sonucunda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine karar verilmiştir.¹⁰⁶ Başvuru, Sözleşme'nin 43. maddesi uyarınca davanın Büyük Daire'ye gönderilmesi talebinde bulunmuş ve bu talebi kabul edilmiştir.

Başvuru L.B, önemli vergi borçluları listesinde adının yer almasının utanç verici olduğunu, itibarına yönelik saldırının ciddi düzeye ulaşarak özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini, "listeleme"nin başlıbaşına olumsuz çağrışım yapan bir terim olduğunu, buna ek olarak listenin "en büyük vergi borçluları"na ilişkin olmasının damgalama niteliğinde olduğu ve haysiyetini ciddi biçimde zedeleme potansiyeline sahip olduğunu belirterek, Büyük Daire'yi, Sözleşme'nin 8. maddesinin mevcut davanın koşullarında uygulanabilir olduğunu tespit etmeye davet etmiştir.¹⁰⁷ Başvuru ayrıca, unutulma hakkına dayanarak, Vergi Dairesi'nin sorumluluğunun, kişisel verilerinin daha sonra "vergi borçlularının ulusal haritası" adıyla bir çevirimiçi gazete tarafından yayımlanması ile birlikte değerlendirmesi talebinde bulursa da¹⁰⁸ Büyük Daire, başvuru şikayetine ilişkin incelemesini, başvuru kişisel verilerinin 2003 tarihli Vergi İdaresi Kanunu'nun 55/5. maddesi uyarınca büyük vergi borçluları listesinde yayımlanmasıyla sınırlandırmış ve itibar kaybı iddiasını esasa bağlamıştır. Bununla birlikte, arama arayüzü ile ilgili yeni şikayetini dikkate almayarak incelememiştir.

Büyük Daire, işlenen verilerin kamusal nitelikte olmasının, bu tür verileri 8. madde kapsamındaki özel hayata saygı hakkının korunmasına yönelik güvencele-

¹⁰³ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 29

¹⁰⁴ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 27

¹⁰⁵ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 35, 37

¹⁰⁶ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 5

¹⁰⁷ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 61

¹⁰⁸ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 74

rin dışında bırakmadığını, başvurusunun kişisel verilerinin yayınlanmasıyla, onun özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına müdahale edilmiş olabileceğini ifade etmiştir. Bu tür bir müdahalenin, Sözleşme'nin 8/2. maddesi gereğince yasayla öngörülmediği, burada sıralanan meşru amaçlardan bir veya daha fazlasını gözeterek ve demokratik bir hukuk düzeninde gerekli olarak gerekçelendirilemediği sürece, Sözleşme'nin 8. maddesini ihlal edeceğinin altını çizmiştir.¹⁰⁹ Yasaya uygunluk açısından taraflar, önemli vergi borçluları listesinin yayımlanmasının ulusal hukukta yasal bir dayanağı (2003 Macaristan Vergi İdaresi Kanunu'nun 55/5. maddesinde) olduğuna itiraz etmemiştir. Mahkeme de şikayet edilen müdahalenin Sözleşme'nin 8/2. maddesi bağlamında yasaya uygun olduğunu sorgulamak için bir neden görmemiştir.¹¹⁰ Mahkeme, mevcut davada vergi borçlularının kişisel verilerinin yayınlanması konusunda Hükümet tarafından ileri sürülen ve yayının caydırıcılık yoluyla vergi ödeme disipliniyi iyileştirmeyi amaçladığı ve ülkenin ekonomik refahına katkıda bulunduğu, ayrıca eşit yük paylaşımını sağlamak suretiyle başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına da hizmet ettiği görüşüne paralel olarak, söz konusu müdahalenin Sözleşme'nin 8/2. maddesi amaçları doğrultusunda meşru amaçlar güttüğü sonucuna varmıştır.¹¹¹ Söz konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığına ilişkin olarak ise; Mahkeme, müdahale acil bir toplumsal ihtiyaca cevap veriyorsa ve özellikle ulusal makamların müdahaleyi gerçekleştirmek için ileri sürdükleri gerekçeler “ilgili ve yeterli” ise ve meşru bir amaca ulaşılması için orantılıysa “demokratik bir toplumda gerekli” olarak kabul edileceğini belirtmiştir.

Mahkeme, kişisel verilerin korunmasının, Sözleşme'nin 8. maddesinde güvence altına alınan özel hayat ve aile hayatına saygı hakkının kullanılması için temel öneme sahip olduğunu belirttikten sonra,¹¹² kişisel verilerin esas amacından uzaklaşarak ifşa edilmesine ve kullanılmasına izin veren geniş yetkinin, başvurusunun özel hayata saygı hakkına orantısız bir müdahale oluşturduğuna dair verdiği kararları hatırlatmıştır.¹¹³

Mahkeme, Macaristan Vergi Dairesi'nin vergi mükelleflerinin kişisel verilerinin yayınlanmasının gerekli olup olmadığını inceleme konusunda iç hukuk uyarınca takdir yetkisine sahip olmadığını kaydetmiştir. Zira, ilgili Kanun'un 55/5. maddesindeki nesnel kriterleri karşılayan tüm vergi borçlularının kişisel verileri borcun kapatılması veya artık icra edilemez hale gelmesine kadar Vergi Dairesi websitesinde yayınlanmıştır. Mahkeme, esas meselenin yasama organının böyle bir tedbiri kabul etme ve menfaatler arasındaki dengeyi sağlama konusunda ken-

¹⁰⁹ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 104-106

¹¹⁰ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 107

¹¹¹ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 110,114

¹¹² L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 122

¹¹³ Karabeyoğlu v. Turkey, Başvuru No. 30083/10, 7 June 2016, parag. 118; Surikov v. Ukraine, Başvuru No. 42788/06, 26 January 2017, parag. 89

disine tanınan takdir yetkisi dahilinde hareket edip etmediği olduğunu ifade etmiştir.¹¹⁴ Mahkeme'ye göre, yetkili ulusal makamlara tanınan takdir yetkisi sınırsız olmayıp, Yüksek Mahkeme'nin denetimine tabiidir. Zira, bir bireyin varlığının, kimliğinin, temel bir hakkının önemli bir tehlikeye maruz kalması halinde bu takdir yetkisi sınırlanabilecektir.¹¹⁵

Mahkeme, hükümet tarafından dile getirildiği üzere, yasama organının sözü geçen 55/5. maddede belirtilen listedeki tüm kriterlerin, özellikle de vergi borçlusunun ev adresinin yayınlanmasının caydırıcı bir etki elde etmek için ne ölçüde gerekli olduğunun anlaşamadığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, 55/5. maddedeki düzenlemenin mahremiyet hakkı üzerindeki etkisinin ve özellikle vergi borçlusunun ev adresinin kamunun diğer üyeleri tarafından kötüye kullanılması riskinin dikkate alındığına dair hiçbir kanıt bulunmadığının da altını çizmiştir.¹¹⁶ Mahkeme, Vergi Dairesinin web sitesinde kişisel verilerin yayınlanmasıyla, bilgilere erişim sağlama amacı ne olursa olsun, dünyanın her yerinden internete erişimi olan herhangi birinin, her bir vergi borçlusunun adı ve ev adresi hakkındaki bilgilere sınırsız erişim sağlayabileceğini ve ayrıca kişisel verilerin yeniden yayımlanma riskinin de mevcut olduğunu hatırlatmıştır.¹¹⁷

Mahkeme, ülkenin ekonomik refahına ulaşmak için kişisel verilerin toplanmasının ve özellikle vergi borçlusunun ev adresi gibi önemli bilgilerin yayınlanmasının ne ölçüde gerekli olduğunun yasama organı tarafından yeterince dikkate alınmadığının anlaşıldığını, diğer bir ifadeyle, davalı taraf devletin yasama organının, rekabet halindeki bireysel ve kamusal menfaatler arasında adil bir denge kuramadığını ve ayrıca verilerin yayınlanmasının dayanağı olan söz konusu 55/5. maddenin gerekçesinin, şikayet konusu müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunu ortaya koymak açısından yeterli olmadığını belirterek, Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.¹¹⁸

Unutulma hakkı konusunda AİHM'nin önüne gelen bir diğer başvuru da, Hurbain v. Belçika başvurusu olup, 4 Temmuz 2023'te Büyük Daire tarafından karara bağlanmıştır.¹¹⁹ Belçika'nın önde gelen Le Soir Gazetesi'nin 1994 yılında yayınladığı bir haberde, kimliği de açıklanan G. adlı kişinin iki kişinin ölümü ve üç kişinin de yaralanmasına sebep olduğu bir trafik kazasına yer verilmiştir. G. isimli kişi 2000 yılında olayla ilgili hüküm giymiş ve cezasını çekmiş, 2006 yılında rehabilite edilmiş¹²⁰ olmasına rağmen, ismini arama motoruna yazdığında söz

¹¹⁴ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 129-130

¹¹⁵ L. L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 115, 118

¹¹⁶ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 133-134

¹¹⁷ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 135

¹¹⁸ L.B v. Hungary, Başvuru No. 36345/16, parag. 136-140

¹¹⁹ Hurbain v. Belgium, No. 57292/16, 04.07. 2023

¹²⁰ Suçuların rehabilitasyonu "rehabilitasyon ya da iyileştirme suçlunun 'insan' oluşuna yapılan

konusu haberin 2008 yılında hala sonuçlar listesinde görüldüğünü, bu haberin elektronik arşivlerden çıkarılması veya en azından unutulma hakkı kapsamında anonim hale getirilmesi talebiyle dava açmıştır.¹²¹ İlk derece mahkemesi G. lehine karar vererek, G.’nin adının X harfiyle değiştirilip söz konusu haberin elektronik (çevirimiçi) arşivinin anonimleştirmesini emretmiş; temyiz mahkemesi de bu kararı onamış; bunun üzerine Le Soir Gazetesi’nin sahibi ve aynı zamanda haberin yapıldığı tarihte baş editör olan Patrick Hurbain, AİHS’nin 10. maddesi kapsamında kamuya bilgi iletme hakkı ve ifade özgürlüğünün ihlal edildiği gerekçesiyle AİHM’ne başvurmuştur. Mahkeme, bu başvuruyu da, ifade özgürlüğü ile özel hayata saygı hakkını dengeleme bağlamında belirlediği kriterler ışığında değerlendirmiş ve bir kez daha kriterleri “yayın içeriğinin kamu yararına olan bir tartışmaya katkısı, ilgili kişinin kamuoyu tarafından tanınıp tanınmadığı ve haberin konusu, ilgili kişinin daha önceki davranışları, bilginin elde edilme şekli ve doğruluğu, yayının içeriği, biçim ve sonuçları ve uygulanan tedbirin derecesi” şeklinde sıralamıştır.¹²² Mahkeme, yayın içeriğinin kamu yararına olan bir tartışmaya katkısı ile ilgili olarak, yerel mahkemelerin söz konusu haberin çevirimiçi olarak yayınlanmasının herhangi bir haber değeri olmadığı yönündeki görüşünü, olay üzerinden yirmi yıl geçtikten sonra artık tanınmayan bir kişinin kimliğinin anılmasının kamu yararına ilişkin bir tartışmaya bir katkısı olmadığı gerekçesiyle isabetli bulmuştur.¹²³ İlgili kişinin kamuoyu tarafından tanınıp tanınmadığı ve içeriğin konusuna ilişkin olarak Mahkeme, geçmişte hüküm giymiş bir kişinin belli bir süre geçtikten sonra toplumla yeniden bütünleşebilmesi amacıyla, geçmişe ait eylemleriyle yüzleştirilmemesinde menfaati bulunduğunu, bir suçun işlenmesine ilişkin bir haberin elektronik olarak arşivlenmesinin, bu kişi için bir tür “sanal sabıka kaydı”na dönüşmemesi gerektiğini belirtmiştir.¹²⁴ Mahkeme’ye göre, bir suç işledikten sonra ve yargılama devam ederken, o ana kadar hiç tanınmayan bir kişi belli bir derecede tanınırlık kazansa bile, zaman içinde bu etkisini kaybedecek, unutulma hakkı; bir kişinin kamuoyu tarafından bilinmediği haline geri dönmesini sağlayacaktır.¹²⁵ G., adının anonimleştirilmesi talebinde bulunduğu tarihte, kamuoyu tarafından tanınmayan, kamu görevlisi olmayan bir özel kişidir ve söz konusu

---

özel bir vurgu olup, suçlunun, onu suça iten nedenlerden tekrar topluma kazandırılmasına kadar olan tüm sürecin özenle takip edilip sadece tecrit işlevi gören bir hürriyeti bağlayıcı ceza yerine suçun önlenmesi, kontrolü ve tedavisinin esas alındığı bir yöntemin benimsenmesi” olarak tanımlanmaktadır. Bu yönde bkz. Yasemin Işıktaç, “Ceza Adaleti Açısından Hapis Cezası ve Rehabilitasyon İlişkisi” (2013) LXXI (1) İÜHF 630

¹²¹ Hurbain v. Belgium, No. 57292/16, 22 Ocak 2021, <<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210884>> parag. 4-7

¹²² Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, <<https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210884>> parag. 94

¹²³ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 106

¹²⁴ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 109

¹²⁵ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 110

haber dışında herhangi bir basın organında da yer almamıştır.¹²⁶ Mahkeme söz konusu haberin içeriğiyle ilgili olarak, 1994 yılında arka arkaya birkaç gün boyunca meydana gelen trafik kazalarının ele alındığını, G. nin neden olduğu kazanın da bunlardan biri olduğunu belirttiikten sonra, haberin biçimine ilişkin olarak internet üzerindeki içeriğin, insan hak ve özgürlüklerinin, özellikle de özel hayata saygı hakkının kullanılmasına verdiği zarar riskinin, basılı yayınlardan daha yüksek olduğunu ifade etmiştir.¹²⁷ Mahkeme'ye göre, medya kuruluşlarına yapılan unutulma hakkına ilişkin talepler, arama motorlarına yapılandırılmış farklı sonuçlanabilecektir. Zira genel olarak, unutulma hakkına dair talepler medya kuruluşlarına yöneltildiğinde, bu talepler AİHS 10. maddesi kapsamında basın ve ifade özgürlüğünü etkileyebilecek iken, arama motorlarına ilişkin olduklarında, AİHS 8. maddesi, yani özel hayata saygı ilkesi kapsamında kişisel verilerin korunması ve unutulma hakkı açısından etki doğuracaktır. Mahkeme, M.L. ve W.W. v. Almanya Başvurusu'ndan farklı olarak, G'nin talebi sırasında ve yerel yargılamalar boyunca, Le Soir gazetesinin arşivlerine erişimin "sınırsız ve ücretsiz" olduğunun altını çizmiştir.¹²⁸ Mahkeme'ye göre, G'nin özel hayatına saygı hakkına ilk müdahale, başvurusunun bu bilgiyi kamuoyunun dikkatini çekme niyeti olmasa bile kendi internet sitesinde yayınlama ve arşivlemesiyle gerçekleşmiştir.¹²⁹ Bu durum, G. tarafından işlenen suçların ve halihazırda çekmiş olduğu cezanın damgalayıcı etkisinin süresiz olarak devam etmesine neden olmaktadır. Mahkeme, başvurusunun ifade özgürlüğüne orantısız bir şekilde müdahale edilmediğinden söz ederken, Temyiz Mahkemesi'nin kararına atıf yapmaktadır. Bu doğrultuda, başvurusunun ifade özgürlüğüne orantısız bir şekilde müdahale etmeden G'nin özel yaşamını korumanın en etkili yolunun, Le Soir Gazetesi'nin internet sitesinde yer alan söz konusu haberi, tamamıyla arşivlerden kaldırmak yerine, G'nin adı ve soyadını X harfiyle değiştirmek suretiyle haberin elektronik versiyonunun anonim hale getirilmesi olduğunun altını çizmektedir.¹³⁰ Ayrıca alınan tedbirin izlenen meşru amaçla orantılı olduğu ve bu şekilde rekabet halindeki söz konusu haklar arasında adil bir denge kurulduğunun kabul edilebileceğini belirterek, Sözleşme'nin 10. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.¹³¹ Karar sonrasında Hurbain, başvurusunun AİHM Büyük Dairesi tarafından incelenmesini talep etmiş ve Büyük Daire bu başvuruyu değerlendirmeyi kabul etmiştir.

¹²⁶ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 111

¹²⁷ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 115. Bu yönde ayrıca bkz., Editorial Board of Pravoye Delo and Shtetel v. Ukraine, Başvuru No. 33014/05, parag. 63; Węgrzynowski and Smolczewski, parag. 58; Delfi As v. Estonia, No. 64569/09, parag. 133; M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10, parag. 91

¹²⁸ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 118

¹²⁹ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 120

¹³⁰ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 128

¹³¹ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 132-133

Büyük Daire¹³², yerel mahkemelerin söz konusu haberin çevirimiçi olarak yayınlanmasının herhangi bir haber değeri olmadığı yönündeki görüşünü, olay üzerinden yirmi yıl geçtikten sonra artık tanınmayan G'nin kimliğinin anılmasının kamu yararına ilişkin bir tartışmaya bir katkısı olmadığı gerekçesiyle tutarlı bulmuştur.¹³³ Büyük Daire, yerel mahkemelerin, haberin yayınlanmasından itibaren geçen sürenin uzunluğu göz önüne alındığında, “sanal bir sabika kaydı” oluşturmaya yatkın olan sınırsız erişime sahip haberin sürekli çevirimiçi olmasının bir sonucu olarak G'nin ciddi zarara uğramasının önemine vurgu yaptıklarını belirtmiş ve söz konusu hakları dengelemek için alınabilecek önlemleri gözden geçirerek, haberin anonimleştirilmesinin başvurana aşırı ve uygulanamaz bir yük getirmediğine ve G'nin mahremiyetini korumanın en etkili yolunu oluşturduğuna karar verdiklerini yeniden hatırlatmıştır.¹³⁴ Büyük Daire, bunlar ışığında ve devletlerin takdir yetisini de dikkate alarak yerel mahkemelerin rekabet halindeki hakları Sözleşme'nin gereklerine uygun olarak, dikkatli bir biçimde dengeledikleri sonucuna varmıştır.¹³⁵

Büyük Daire, Le Soir gazetesinin internet sitesinde yer alan haberin elektronik versiyonunun anonimleştirilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 10. maddesi ile güvence altına alınan hakka yapılan müdahalenin, davanın koşullarında, demokratik topluma aykırı olmadığı ve öngörülen amaca ulaşmak için gerekli ölçüde olduğunun kabul edilmesi gerektiğini, bu nedenle, yerel mahkemelerin hakların dengelenmesine ilişkin yaklaşımını dikkate almamak için güçlü nedenler görmediğini belirterek,¹³⁶ AİHM 3. Dairesi tarafından verilen 22 Haziran 2021 tarihli hak ihlali olmadığına dair kararı onamıştır.¹³⁷

Söz konusu Karar, özellikle medya arşivleri bağlamında, unutulma hakkının uygulanmasına ilişkin önemli bir karardır. Karar, eski suçluların rehabilitasyonu ve bu bağlamda unutulma hakkının önemine dair güçlü ifadeler içermekte, bir zamanlar kamuya açık olan ancak zaman geçtikçe özel muamelesi gören “eski mahkumiyetler” gibi konularla ilgili olarak AİHS'nin 8. maddesi kapsamında “unutulma hakkı”ndan yararlanılabileceğini teyit etmesi açısından önem taşımaktadır.

IV. AMERİKAN YARGI SİSTEMİNİN UNUTULMA HAKKI VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ ÇATIŞMASINA YAKLAŞIMI

Daha önce de ifade edildiği üzere, unutulma hakkı ve ifade özgürlüğü arasında nasıl bir denge kurulacağı yönünde Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde

¹³² Buradan itibaren söz konusu Karar için bkz. Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, 04.07.2023; <<https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-225814>> 25.09.2023

¹³³ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 255

¹³⁴ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 255

¹³⁵ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16 parag. 256

¹³⁶ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 256

¹³⁷ Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, parag. 257

önemli farklılıklar söz konusudur. Esasında bu temel anlayış farkının ortaya konulması bakımından 1787 tarihli Amerikan Anayasası'na 1791'de eklenen Ek 1. maddeye (First Amendment) bakmakta fayda bulunmaktadır. Söz konusu madde, kongrenin düşüncüyü açıklama özgürlüğünü, basın özgürlüğünü, halkın barışçıl şekilde toplanma ve sorunlarını hükümete dilekçe yoluyla iletme hakkını ihlal eden kanunlar yapamayacağı hükme bağlanmıştır.¹³⁸ İfade ve basın özgürlüğünü sınırlamayı esas olarak yasaklayan söz konusu düzenleme doğrultusunda Amerikan Federal Yüksek Mahkeme yargıçları, "fikirlerin serbest piyasası kuramı" anlayışı çerçevesinde, gerçeğe yalnızca düşüncelerin özgürce ifade edilebildiği ve birbirleriyle rekabet edebildiği bir ortamda ulaşılabileceği¹³⁹, genel geçer olarak kabul görse bile bazı fikirlerin zaman içinde yerini başka doğrulara bırakabileceği; dolayısıyla doğrunun bulunması yolundaki çabalara müdahale edilmemesi¹⁴⁰ yorumlarında bulunmuşlardır. Daha önce de ifade edildiği üzere, unutulma hakkı, özel hayatın gizliliğine saygı, kişisel verilerin korunması gibi haklarla ilişkili olup; onur, saygınlık, mahremiyet gibi kişilik hakkı değerleriyle açıklanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde genel eğilimin, ifade özgürlüğüne, kişilerin özel yaşamlarına saygı hakkı karşısında üstünlük tanındığı yönünde olduğu ileri sürülebilir.¹⁴¹ Amerikan yargı sisteminde bir kimseye ait özel bigilerin bir kez kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra mahremiyet ve özel hayata saygı hakkının konusu olmaktan çıkacağına ilişkin geleneksel içtihat doğrultusunda Federal Yüksek Mahkeme, özel hayata ilişkin bilgilerin ifşasını çoğunlukla haber değeri olduğu gerekçesiyle hukuka aykırı olarak kabul etmemektedir. Bununla birlikte, özel hayata ilişkin bilgilerin kamu yararı ya da haber değeri olmaksızın telafisi olmayan, saldırgan biçimde ifşa edilmesini bazı hallerde "haksız fiil" olarak kabul etmektedir.¹⁴² Tıbbi verilerin gizliliği gibi istisnai durumların ötesinde mahkemeler, özel hayatın korunması alanına, yayınlanmış ve doğru olan bilgileri de dahil etme konusunda isteksizdirler. Örneğin; *Sipple v. Chronicle Publishing Co. Davası*¹⁴³, Amerikan mahkemelerinin mahremiyet karşısında ifade özgürlüğüne üstünlük tanıdığı örneklerden biridir. Sara Jane Moore, 1975'te ABD Başkanı Gerald Ford'a suikast düzenlemeye çalıştığında, bu girişim Oliver Sipple adındaki eski bir deniz piyade astsubayı tarafından engellenmiştir. Bu suikast girişimi, San Fransisco Gazetesi'nde Sipple'a yönelik "eşcinsel kahraman" başlığıyla haber yapıldıktan sonra Sipple,

¹³⁸ The Constitution of the United States of America, <https://www.senate.gov/civics/resources/pdf/US_Constitution-Senate_Publication_103-21.pdf> 27.09.2023

¹³⁹ *Adams v. US*, 250 US 616, 630, 631 (1919)

¹⁴⁰ *Dennis v. US*, 341 US, 494, 550 (1951)

¹⁴¹ Lyndsay Cook, "The Right to Be Forgotten: A Step In The Right Direction for Cyberspace Law and Policy" (2015) 6 (1) *Journal of Law, Technology & the Internet* 129

¹⁴² Amy Gajda, "Privacy, Press, and The Right to Be Forgotten in The United States" (2018) 93 (1) *Washington Law Review* 206; Weber n (10) 122

¹⁴³ 201 Cal. Rptr. 665 (Ct. App. 1984)

mahremiyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle San Fransisco yerel mahkemesinde tazminat davası açmış; ancak Mahkeme, eşcinsellerin ürkek, zayıf olduğu yönündeki yanlış kamuoyu algısını ortadan kaldırmaya yardımcı olduğu ve ayrıca Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın eşcinseller gibi bir azınlık grubuna karşı ayrımcı bir tutum veya önyargıya sahip olup olmadığı gibi önemli bir soruyu gündeme taşıdığı için Sipple'in cinsel yöneliminin “haber değeri” taşıdığı¹⁴⁴ ve haber değeri taşıması nedeniyle de yasal ve meşru olduğu, dolayısıyla mahremiyetinin ihlal edilmediği kararına varmıştır.¹⁴⁵

Amerika Birleşik Devletleri 2. İstinaf Mahkemesi'nin (United States Court of Appeals for the Second Circuit)¹⁴⁶ Martin v. Hearst Corp. Kararı, hizmet sağlayıcılarını internetten veri kaldırmaya zorlamanın esas olarak, Anayasa'nın Ek 1. maddesi kapsamında kabul edilemez olduğunu ortaya koyan ilginç bir karardır. Buna göre, Lorraine Martin ve iki oğlu uyuşturucu suçlamasıyla tutuklanmış, Hearst Corporation ve News 12 Interactive'e ait yerel gazeteler (sanıklar), tutuklama hakkında haber yapmış ve tutuklamayı ayrıntılarıyla açıklayan çevrimiçi makaleler yayınlamıştır. Bir yıldan fazla bir süre sonra, Connecticut Eyaleti davaya devam etmeme kararı almıştır. Aleyhindeki ceza davası iptal edildiğinden, Martin'in tutuklama kaydı “Silme Yasası” uyarınca silinmiştir. Hakkında takipsizlik kararı verilmesi üzerine Martin, söz konusu yazıların gazetelerin internet sitelerinden kaldırılmasını istemiştir. Ona göre, tutuklama kaydının silinmesi, Silme Yasası gereği hiç tutuklanmadığı anlamına geldiğinden, tutuklandığına dair bilgiler de artık hem gerçekliği yansıtmayan hem de itibarını zedeleyen bir nitelik kazanmıştır. Gazetelerin haberleri web sitelerinden kaldırmayı reddetmeleri üzerine Martin, Amerika Birleşik Devletleri Connecticut Bölge Mahkemesi'nde itibar ve kişilik haklarının zedelenmesi gerekçesiyle tazminat davası açmış; ancak Mahkeme, Connecticut eyaletinin silme yasasının Martin'in tutuklandığına dair tarihsel gerçeği değiştirmediğinin altını çizerek, yayınlanan makalelerde Martin'in tutuklandığına dair raporların doğru bilgileri içerdiğine ilişkin bir anlaşmazlık olmadığı için başvuranın davasını reddetmiştir. Martin, tutuklanmış olmasına rağmen, tutuklama kaydı silindikten sonra, bu tutuklamaya ilişkin ifadeleri yayınlamanın iftira niteliğinde olduğunu savunarak karara itiraz etmiştir. Bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri 2. İstinaf Mahkemesi de silme yasasının Martin'in tutuklandığı gerçeğini değiştirmediğinin altını çizerek, Martin'in tutuklandığına dair haberlerin yayımlandıkları sırada doğru olduğunu, bu nedenle, haksız fiil iddialarının geçersiz

¹⁴⁴ 201 Cal. Rptr. 670 (Ct. App. 1984)

¹⁴⁵ 201 Cal. Rptr. 670 (Ct. App. 1984); George Brock, Right to Be Forgotten: Privacy and The Media in The Digital Age (Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford 2016) 26; Ernest D. Giglio, “Unwanted Publicity, the News Media, and the Constitution: Where Privacy Rights Compete with the First Amendment”, (1979) 12 (2) Akron Law Review 257

¹⁴⁶ ABD'de “Courts of Appeals” olarak adlandırılan 13 adet istinaf mahkemesi bulunmaktadır. “U.S. Court of Appeals for the Second Circuit”, Connecticut, New York, Vermont eyaletleri bakımından yetkili kılınmıştır.

olduğu ve haber kuruluşlarının bu tür tutuklamalara ilişkin yayınlamış oldukları makaleleri düzeltmeleri gerekmediğini belirterek, Bölge Mahkemesi'nin kararını onamıştır.¹⁴⁷

Amerikan Anayasası'nın Ek 1. maddesi, bazı kişilerin özel hayatlarıyla ilgili önemli menfaatleri söz konusu olsa dahi, diğerlerinin hukuka uygun olarak elde ettikleri bilgileri yayınlama hakkını güvence altına almıştır.¹⁴⁸ Bu akıl yürütme, söz konusu bilgilerin gizliliğinin korunmasında önemli bir kamu yararının olması,¹⁴⁹ bilgilerin yargı sürecini ilgilendirmesi¹⁵⁰ ve bilgileri yayımlayanın kaynağının söz konusu bilgileri hukuka uygun olmayan yollarla elde ettiği¹⁵¹ durumlara kadar genişletilebilir.

Örneğin; *Bartnicki v. Vopper Kararı*'nda ABD Federal Yüksek Mahkemesi, bir radyo istasyonunu, iki sendika temsilcisi arasında geçen ve üçüncü bir tarafça hukuka aykırı olarak kaydedilen bir konuşmayı yayınlamaktan sorumlu tutmamıştır. Dava süreci, bir sendikanın temsilcisi olan davacıların, toplu sözleşme müzakerelerine ilişkin bir cep telefonu görüşmesi yaptıkları sırada, bu görüşmenin üçüncü bir kişi tarafından kaydedilmesi üzerine başlamıştır. Telefon görüşmesi sendikanın taleplerinin karşılanmaması durumunda şiddete başvurmaya ilişkin bir tartışmayı içermekle birlikte, müzakere konusu üzerinde anlaşmaya varılmış; ancak anlaşmanın hemen ardından bir radyo DJ'si sesli görüşme kaydını radyodan yayınlamıştır. Radyo DJ'i konuşmayı kendisi kaydetmemiştir ve kaydeden kişiyi de bilmemektedir. Federal Telefon Dinleme Kanunları (Federal Wiretapping Laws) telefon konuşmalarının içeriğinin telefon dinleme yoluyla elde edildiği hallerde, bu içeriği ifşa eden kimsenin, içeriğin telefon dinleme yoluyla elde edildiğini bilmesi halinde cezalandırılacağı hükme bağlamıştır. Sendika temsilcileri, yasa dışı yollardan elde edildiği için konuşmalarının yayınlanmasının ilgili kanuna aykırı olduğu savıyla dava açmışlardır. Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi bu davada, Anayasa'nın Ek 1. maddesinin üçüncü bir kişi tarafından hukuka aykırı biçimde, telefon dinleme yoluyla kaydedilmek suretiyle elde edilen içeriğin ifşa edilmesini ne dereceye kadar koruduğunu incelemiştir. Yüksek Mahkeme, Ek 1. maddenin, telefon konuşmasındaki içeriğin kamuyu ilgilendiren bir mesele olması ve bu nedenle medyanın basın özgürlüğüne dair menfaatinin, davacının mahremiyetine dair menfaate ağır basması nedeniyle, yasadışı olarak dinlenen cep telefonu görüşmesinin radyoda yeniden yayınlanmasını koruduğuna karar vermiş ve bu doğrultuda, başlangıçta

¹⁴⁷ *Martin v. Hearst*, 777 F.3d 546 (2d Cir. 2015)

¹⁴⁸ *Smith v. Daily Mail Publishing Co.*, 443 U.S. 97 (1979)

¹⁴⁹ *Oklahoma Pub. Co. v. District Court*, 430 U.S. 308 (1977)

¹⁵⁰ *Landmark Communications, Inc. v. Virginia*, 435 U.S. 829 (1978)

Diğer bir Yüksek Mahkeme Kararı'nda, basın organlarının resmi mahkeme kayıtlarında kamuya açıklanan bilgileri gerçeğe uygun olarak yayınlamasının yasaklanamayacağı belirtilmektedir. Bkz. *Oklahoma Publishing*, 430 U.S. 310 (at Cox, 420 U.S. at 496)

¹⁵¹ *Bartnicki v. Vopper*, 532 U.S. 514 (2001)

hukuka aykırı olarak elde edilen bilgilere hukuka uygun yollarla ulaşan yayıncıların, Anayasa'nın Ek. 1. maddesi tarafından korunacağı ve cezalandırılmayacağını belirtmiştir. Bununla birlikte, Yüksek Mahkeme, ilgili maddenin korumasından faydalanabilmek için yayıncının bilginin gizlice dinlenmesine katılmamış olması, bilgiyi hukuka uygun biçimde elde etmiş olması, yayımlanan bilginin kamuoyunu ilgilendirmesi ve bilgi içeriğinin doğru olması gerektiğinin altını çizmiştir.¹⁵²

Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi'nin yargısal sürecin kamuya açık biçimde tartışılmasının Anayasa'nın Ek 1. maddesinin gereği olduğunu belirttiği *Landmark Communications, Inc v. Virginia Kararı*'nda,¹⁵³ bir *Landmark Communications* gazetesi olan *The Virginian Pilot*, yargıçlara yönelik suçlamaları soruşturmak üzere kurulmuş olan Virginia Adli Soruşturma ve İnceleme Komisyonu'nun bir eyalet yargıcı hakkındaki soruşturmasıyla ilgili bir makale yayınlamıştır. İçeriği doğru olmakla birlikte bu makale, Komisyon oturumlarından bilgilerin açıklanmasını yasaklayan bir Virginia yasasını ihlal etmiştir. *Landmark*, ilk derece mahkemesi tarafından para cezasına çarptırılmış ve Virginia Yüksek Mahkemesi, kararı onamıştır. *Landmark*, ilgili kanunun komisyonda yer almayan, dışarıdan kişilere uygulanamayacağı gerekçesiyle Amerika Federal Yüksek Mahkemesi'ne başvurmuştur. Federal Yüksek Mahkeme, devlet işlerinin açıkça halkın önünde tartışılmasının Anayasanın Ek 1. maddesinin gereği olduğunu, dolayısıyla ne yargıçların itibarını korumaya yönelik menfaatlerin ne de mahkemelerin kurumsal bütünlüğünü korumaya yönelik menfaatlerin, ifade özgürlüğü karşısında üstünlük sağlayamayacağı değerlendirmesinde bulunmuştur.¹⁵⁴

Bir ceza davası taraflarının (sanık veya mağdur) kimliklerinin basın organlarıncaya kamuoyuna açıklanmasının, bu bilgiler doğru olduğu sürece anayasanın mutlak korumasından yararlanacağı görüşünü benimsemiş olan Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi'nin bu yaklaşımı, özel hayata saygı hakkını ifade özgürlüğü karşısında etkisiz hale getirmektedir. Örneğin, Yüksek Mahkeme cinsel suç mağdurlarının kimliklerinin basın organlarıncaya deşifre edilmesini sınırlandıran her türlü düzenlemenin anayasaya aykırı olduğu görüşündedir. Bu doğrultuda, Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi'nin, kurbanın adı da dahil olmak üzere bir cinsel saldırı davasına ilişkin ayrıntıların yer aldığı bir makale yayınladığı için bir gazeteye tazminat ödetilmesinin Anayasa'nın Ek 1. Maddesi'ni ihlal ettiğine karar verdiği *Florida Star v. B.J.F Kararı*, dikkate değer bir karardır.¹⁵⁵ B.J.F. adlı kişi, Florida Duval Bölgesi'nde bir soygun ve cinsel saldırı ihbarında bulunmuş, ifadesinin yer aldığı polis raporu yerel bir gazete olan “*The Florida Star*” tarafından yayınlanmış; bunun üzerine B.J.F, gazetenin cinsel saldırı kurbanlarının adının yayınlanmasını ya-

¹⁵² *Bartnicki v. Vopper*, 532 U.S. 514 (2001)

¹⁵³ *Landmark Communications, Inc. v. Virginia*, 435 U.S. 829 (1978)

¹⁵⁴ *Landmark Communications, Inc. v. Virginia*, 435 U.S. 829 (1978)

¹⁵⁵ *Florida Star v. B.J.F.*, 491 U.S. 524 (1989); *U.S., Oklahoma Publishing Company v. District Court*, 430 U.S. 308 (1977); *U.S., Smith v. Daily Mail Publ'g Co.*, 443 U.S. 97 (1979)

saklayan ilgili Florida yasasını ihlal ettiğini iddia ederek tazminat davası açmıştır. Duval Bölge Mahkemesi, Florida Star Gazetesi'nin söz konusu kanunu ihlal ettiğini tespit ederek, B.J.F adlı kişiye 100.000 dolar tazminat ödenmesine karar vermiş, karar istinaf mahkemesi tarafından onanmış, Florida Star Gazetesi de kararı temiz etmek için Florida Yüksek Mahkemesi'ne başvurmuş; ancak mahkeme davayı incelemeyi reddetmiştir. Bunun üzerine adı geçen Gazete, Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi'ne müracaat etmiştir.¹⁵⁶ Federal Yüksek Mahkeme, söz konusu yayının doğru bilgi içermesi, Gazete'nin mağdurun adını ve bilgilerini hukuka uygun yollarla elde etmiş olması ve Gazete'ye sorumluluk yüklemenin zorlayıcı/üstün kamu yararına (compelling state interest)¹⁵⁷ hizmet etmediği değerlendirmesinde bulunmuştur. Üstün kamu yararı, Amerikan yargı sisteminde ifade özgürlüğünün de aralarında yer aldığı ve düşüncelerin ifade edilmesini ve başkalarına iletilmesini güvenceye almayı amaçlayan Ek 1. madde kapsamında düzenlenen hakları sınırlamanın önemli bir gerekçesi olarak kabul edilmektedir. Federal Yüksek Mahkeme, Florida Star Gazetesi'nin eyleminin Anayasanın Ek 1. maddesinin koruması altında olduğunu ve taraflarca üstün kamu yararı (compelling state interest) ortaya konulmadıkça sınırlandırılmayacağı, dolayısıyla Gazete'ye uygulanan yaptırımın Anayasanın Ek 1. maddesini ihlal ettiği değerlendirmesinde bulunarak alt derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Federal Yüksek Mahkeme, mevcut davada kamuoyunun bilgi alma özgürlüğünün, mahremiyet ve özel hayata saygı hakkından daha ağır bastığı sonucuna varmıştır.

Benzer bir dava olan Cox Broadcasting Corp. v. Cohn Davası'nda; tecavüz edildikten sonra öldürülen bir kadının konu olduğu bir davanın görülmesi esnasında, Cox Broadcasting Television Network muhabirinin söz konusu davaya ilişkin haberi sunarken, merhumun adını da vermesi üzerine, merhumun babası Cohn'un, tecavüz kurbanlarının adının ve kimliğinin yayınlanmasının ve duyurulmasının Georgia Eyaleti Kanunları gereği suç olduğu ve kızının mahremiyetini zedelediği gerekçesiyle adı geçen yayın şirketine tazminat davası açmasıyla başlayan sürecin devamında, Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi, işlenen bir suç ve bunun

¹⁵⁶ Florida Star v. B.J.F., 491 U.S. 524 (1989)

¹⁵⁷ Amerika Birleşik Devletleri'nde kanunların anayasaya uygunluğunun denetlenmesinde 'zorlayıcı/üstün kamu yararı testi' (compelling state interest test) adı verilen bir yöntem uygulanmaktadır. Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi'nin bazı kararlarında bu testin, ifade özgürlüğü, din özgürlüğü gibi birtakım temel hak ve özgürlüklerin ancak üstün bir kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilmesini sağlamak için uyguladığı görülmektedir. Örneğin Federal Yüksek Mahkeme, Wisconsin v. Yoder Kararı'nda, kişilerin din özgürlüğünü, devletin çocukları eğitime konusundaki menfaati karşısında üstün görmüştür. Amish halkına mensup davacıların, okula devam konusunda zorunluluk getiren Wisconsin Eyaleti Kanunu'nun, kendilerinin Anayasa ile güvence altına alınmış olan din özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürdükleri söz konusu davada, Yüksek Mahkeme, Wisconsin Eyaleti Kanunu'nu üstün yarar testine tabi tutmuş ve eyaletin zorunlu eğitim üzerindeki menfaati güçlü olsa bile, bu menfaatin, bireylerin din özgürlüğünü ortadan kaldırmayı haklı gösterecek kadar üstün bir menfaat olmadığı sonucuna varmıştır. Bu yönde bkz. Wisconsin v. Yoder, 406 US 205 (1972); ayrıca bkz. Sherbert v. Verner, 374 U.S. 398 (1963)

kovuşturulmasına ilişkin işlemlerin kamuoyunu ilgilendiren meşru olaylar olduğunu ve bunların; basın, devletin faaliyetlerini haber verme sorumluluğu kapsamında olduğunu belirterek, tecavüz kurbanının adının yayınlanmasını suç olarak öngören Georgia Eyaleti'nin ilgili kanununu anayasaya aykırı bulmuş ve Georgia Yüksek Mahkemesi'nin davaya ilişkin kararını bozmuştur. Federal Yüksek Mahkeme merhumun kimliğinin hukuka uygun yollarla, kamuya açık kayıtlardan elde edildiğini, bu bilgiler halihazırda kamuya açık kayıtlarda mevcut olduğu için mahremiyete ilişkin menfaatlerin azaldığını ve bu şartlar altında basın özgürlüğünün sınırlandırılmasının Anayasa'ya açıkça aykırılık teşkil edeceği değerlendirmesinde bulunmuştur.¹⁵⁸

Amerika Birleşik Devletleri'nde unutulma hakkının Avrupa'da benimsendiği biçimde tanınmadığının açıkça belirtildiği 2015 tarihli Garcia v. Google Kararı'nda, Amerika Birleşik Devletleri 9. İstinaf Mahkemesi; Google'a, davacı konumundaki Garcia adlı kişinin rol aldığı siyasi içerikli bir videonun herhangi bir versiyonunun gelecekte YouTube'da ve kontrolündeki diğer platformlarda yayınlanmasını engellemesini veya gösterimini kaldırmasını emreden üç yargıçlı bir heyetin verdiği ihtiyati tedbir kararını kaldırmıştır. İstinaf Mahkemesi, üç yargıçlı heyetin kamuoyunun büyük ilgisini çeken bir filmin yayından kaldırılması yönündeki ihtiyati tedbir kararının ifadenin klasik bir ön sınırlaması (prior restraint of speech) olduğuna ve ön sınırlamaların Anayasa'nın Ek 1. maddesiyle güvence altına alınan hakları en ciddi biçimde ihlal ettiğine karar vermiştir.¹⁵⁹

Bir diğer ilginç karar, Melvin v. Reid Kararı olup; bu Karar, cinayetten yargılanan ve beraat eden eski bir hayat kadını olan G.D' nin, kendi hayatını konu alan bir filmin yapımcısına açtığı davaya ilişkindir.¹⁶⁰ Kaliforniya Temyiz Mahkemesi, hayatını tamamıyla değiştiren ve geçmişinden haberdar olmayan ailesiyle mutlu bir yaşam süren G.D' nin film yapımcısı tarafından uğradığı zararın tazmin edilmesine karar vermiştir. Ancak Mahkeme, bu kararda dürüst bir hayat yaşayan herhangi bir kimsenin, kişiliğine, sosyal konumuna veya itibarına yönelik gereksiz saldırılardan kurtulmayı içeren bir “güvenlik ve mutluluk arama hakkı” na sahip olduğunu belirtmiş ve söz konusu ihlalin G.D' nin özel hayatın korunması ve mahremiyetine ilişkin olmayıp; sözünü ettiği bu “güvenlik ve mutluluk arama hakkı” na ilişkin olduğunun altını çizmiştir.¹⁶¹

¹⁵⁸ Cox Broadcasting Corp. v. Cohn, 420 U.S. 469 (1975)

Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi, Cox Broadcasting Corp. v. Cohn Kararı'na benzer biçimde, Oklahoma Publishing v. District Court of Oklahoma Kararı'nda da medyanın bir çocuk davasıyla bağlantılı olarak, 11 yaşındaki bir çocuğun adını ve fotoğrafını yayınlanmasını yasaklayan eyalet mahkemesi kararını Ek 1. maddeye aykırı bulmuştur.

¹⁵⁹ Garcia v. Google, Inc. 786 F.3d 733 (9th Cir. 2015)

¹⁶⁰ Melvin v. Reid, 112 Cal. App. 285, 297 P. 91 (1931)

¹⁶¹ Melvin v. Reid, 112 Cal. App. 285, 297 P. 91 (1931); 852-853

Amerikan Anayasası'nın Ek 1. maddesi metninde her ne kadar "konuşma, basın, toplantı ve dilekçe hakları"ndan söz edilse de, Amerikan Federal Yüksek Mahkemesi, bu sayılan hakların ötesinde "film, sanat eserleri, bilim ve araştırma" gibi başkaca hakları da Ek 1. madde kapsamında değerlendirmektedir.¹⁶² Örneğin, Foster v. Svenson Davası'nda bir fotoğraf sanatçısı olan Svenson, kendi balkonundan çevre binaların pencerelerinde görünen sakinleri uzun zumlu lensler kullanarak fotoğraflamıştır. Bu sırada bina sakinleri, hayatlarının özel ve hatta mahrem anlarının belgelenmesinin farkında değildirler. Bu fotoğraflar daha sonra Svenson'un fotoğraf sergisinde sergilenmiştir. Bunun üzerine özel hayatlarının gizliliği ve mahremiyetlerinin ihlal edildiği gerekçesiyle Foster ve diğerleri tarafından açılan tazminat davasında New York Yüksek Mahkemesi Temyiz Dairesi (New York Supreme Court, Appellate Division), sanat eserlerinin düşünceyi ifade etme biçimi olduğunu, dolayısıyla bunların da Anayasanın Ek 1. maddesi ile güvence altına alındığını belirtmiştir.¹⁶³ Mahkeme, ayrıca fotoğrafçının eyleminin, ilgili Ceza Kanunu'nda suç olarak öngörülen yasa dışı gözetlemeye varmadığını, dolayısıyla davacıların mahremiyetlerinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Mahkeme'nin bu değerlendirmesi, bir sanatçının davranışı aşırı bulunmadığı sürece, başka bir kişinin kişilik haklarını ihlal etse bile, sanatını ve eserlerini yaratma ve sergileme konusunda önemli ölçüde özgürlüğe sahip olduğu anlayışını doğrulamaktadır.

Amerikan yargı sisteminde unutulma hakkı her ne kadar doğrudan yasal bir düzenlemeye girmemiş olsa da,¹⁶⁴ bu hakla bağlantılı olan pek çok düzenleme söz konusudur. Federal düzeyde geniş kapsamlı bir veri gizliliği mevzuatı bulunmamakla birlikte, bazı eyaletler veri gizliliğine ilişkin kendi kanunlarını yürürlüğe sokmuşlardır. Bunlardan ilki Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü ile nispeten uyumlu olan "Kaliforniya Tüketici Gizliliği Kanunu" (California Consumer Privacy Act)'dur. Bu Kanun'un amacı, şirketleri tüketicilere verilerinin nasıl toplandığı, saklandığı ve kullanıldığı hakkında bilgi sağlamaya zorlamak suretiyle, tüketicilerin özel verileri üzerinde daha fazla şeffaflık ve kontrol sağlamasının önünü açmaktır. Söz konusu Kanun'a göre tüketiciler, işletmelerden kendileriyle ilgili toplamış oldukları kişisel bilgilerinin silinmesini talep edebilmektedirler. Kaliforniya'nın gayri safi yurtiçi hasılası çoğu eyaletten büyük olduğu için, bu Kanun'un diğer eyaletler üzerinde de önemli bir etkisi olmuştur.¹⁶⁵

"Ban the Box" olarak adlandırılan ve Amerika Birleşik Devletleri'nde popülerliği giderek artan bu Kanun da bir işverenin işe alma sürecinde adaylara sabı-

¹⁶² Bu yönde bkz. Joseph Burstyn v. Wilson, 343 U.S. 495 (1952); Sweezy v. New Hampshire, 354 U.S. 234 (1957)

¹⁶³ Foster v. Svenson, No. 03068 (N.Y. App. Div. Apr. 9, 2015)

¹⁶⁴ New York Eyaleti yasama organı 2017 yılında A05323 no'lu "Unutulma Hakkı Kanunu" nu kabul etmiştir.

¹⁶⁵ C. W. Von Bergen, Martin S. Bressler & Cody Bogard, "The Right to Be Forgotten in the United States: Part II" (2020) 6 (7) Pratt's Privacy and Cybersecurity Law Report 215

ka geçmişi hakkında soru sormasını kısıtlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, işveren iş başvurusunda bulunan kişinin sabıka kaydını işe alım sürecinin son aşamalarına kadar, örneğin şartlı istihdam teklifi yapılana kadar sorgulayamamaktadır. Bu şekilde başvuru sahiplerine adil bir istihdam şansı tanınmış olmaktadır. Amerikan eyaletlerinin 36’sı söz konusu Kanun’u kendi yasama organında kabul etmiştir.¹⁶⁶

Bir Amerikan federal kanunu, iflas etmiş bir kişinin kredi notunda on yıl geçtikten sonra iflas bilgisinin yer almayacağını hükme bağlamıştır. Bu kanunla kredi kuruluşunun bu bilgileri paylaşmasının önüne geçilmekte, böylece mali sıkıntılardan kurtulmuş olan kişinin temiz bir sayfa açması sağlanmış ve mahremiyeti korunmuş olmaktadır.¹⁶⁷

Amerika Birleşik Devletleri’nde sabıka fotoğrafları (mug shot) habercilik açısından önem taşımakla ve esas olarak halka açık olmakla birlikte, bazı eyaletlerin yasama organları sabıka fotoğraflarını yayınlayan ve bunları kaldırmak için ücret talep eden websitelerine bir tepki olarak yasal düzenleme yoluna gitmişlerdir.¹⁶⁸ Örneğin Florida’da bir kimse iadeli taahhütlü mektupla sabıka fotoğraflarını yayınlayan ve bunları silmek için ücret talep eden bir websitesinden fotoğraflarının silinmesini talep ederse, bu fotoğraflar silinmek zorundadır.¹⁶⁹

Amerika Birleşik Devletleri’nde polis memurları, vücutlarında bir bölgeye, genellikle göğüslerine tutturdıkları küçük bir kamera ile bir olay yerindeki ses ve görüntü içeren delilleri kaydetmektedirler. Illinois Eyaleti Kanunu bu şekilde elde edilen kamera kayıtlarının 90 gün sonra imha edilmesini öngörmektedir.¹⁷⁰ Minnesota Eyaleti’nde, “Verilerin İmhası Kanun”u gereğince, araba plaka okuyucularından gelen kayıtların 60 gün sonra imha edilmesi gerekmektedir.¹⁷¹ Tüm bu materyaller, kişilerin geçmişte nerede olduklarını, ne yaptıkları ve hatta ne söylediklerini kanıtlamaya yardımcı olsalar da, mahremiyete dairdirler.

Güney Karolina’da bir kanun, bir şeye kulak misafiri olma sırasında veya birini gizlice gözetlerken elde edilen fotoğraf, video, elektronik dosya ve diğer delillerin, mağdurun mahremiyetinin korunması için imha edilmesini öngörmektedir.¹⁷²

¹⁶⁶ Christopher Herring and Sandra Susan Smith, “The Limits of Ban the Box Legislation” (2022) Berkeley University Institute for Research on Labor and Employment <<https://irle.berkeley.edu/wp-content/uploads/2022/03/The-Limits-of-Ban-the-Box-Legislation-1.pdf>> 30.09.2023

¹⁶⁷ Requirements relating to information contained in consumer reports, 15 U.S.C. parag. 1681c(a) (1) (2012)

¹⁶⁸ Alex Adekola, “Updated 2023: A Comprehensive List of Mugshot Removal Laws State by State” (2017) Remove My Mugshot <<https://removemymugshot.org/updated-comprehensive-list-mugshotremoval-laws-state-state/>> 30.09.2023

¹⁶⁹ Criminal History Records Bill, S.B. 118, 2017 Leg. (Fla. 2017)

¹⁷⁰ Law Enforcement Officer-Worn Body Camera Act, 50 ILL. COMP. STAT. 706/10-20(a)(7)(B) (2017)

¹⁷¹ Destruction of data required, Mich. Comp. Laws parag. 333.2855a (2017)

¹⁷² 1976 South Carolina Code of Laws Unannotated, parag. 16-17-470(f) (2017)

Özel hayata saygı ve mahremiyetin korunması bağlamında çocukları konu alan düzenlemeler ayrı bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, örneğin, Montana Eyaleti'nde bir kanun, çocuk suçlulara ilişkin sabıka kayıtlarının 18 yaşına geldiklerinde fiziksel olarak imha edilmesini öngörmektedir.¹⁷³ Kuzey Dakota Eyaleti'nde bir kanun uyarınca, tutuklanan bir çocuğa ait parmak izi kayıtları ve fotoğrafları imha edilmekte ve devlet makamları böyle bir kayıt hiç varolmamış gibi işlem yapmak durumundadırlar.¹⁷⁴ Alabama Eyaleti'nde bir çocuk evlat edinildiğinde, original doğum belgesi mühürlenmekte ve evlat edinen ebeveynlerin isimlerini içeren yeni bir doğum belgesi düzenlenmektedir.¹⁷⁵

Unutulma hakkı konusunda çocuklara ilişkin en kapsamlı düzenleme ise, 2013 yılında Kaliforniya Eyaleti yasama organı tarafından kabul edilen ve 2015 yılında yürürlüğe giren bir kanun (Online Eraser Law) dur. Bu Kanun uyarınca reşit olmayanlar, bir internet sitesi operatörünün kendilerine ait kişisel verileri kaldırmasını talep edebilmektedirler. Söz konusu Kanun, on sekiz yaş ve altındakilere bir internet sitesinde yayınladıkları içerik henüz üçüncü şahıslara iletilmeden silme talebinde bulunma hakkını tanımaktadır. Bu düzenleme halihazırda arama motorları için geçerli değildir.¹⁷⁶ Unutulma hakkına ilişkin önemli bir gelişme olarak kabul edilebilecek olan bu yasal düzenleme ile küçüklerin mahremiyetleri güvence altına alınarak, sosyal medyada yayınladıkları bilgi ve içeriğin silinmesiyle aksi halde yetişkin yaşamları boyunca onları takip edecek olan özel verilerinin kalıcılığı engellenmiş olmaktadır. Diğer eyaletler de benzer şekilde veri gizliliğini korumaya ilişkin kanunlar benimsemeye başlamışlardır. Örneğin; New York Eyaleti yasama organı bir adım daha ileri giderek 2017 yılında A05323 No'lu "Unutulma Hakkı Kanunu"nu kabul etmiştir. Söz konusu Kanun kişinin talebi üzerine, arama motorları, indeksleyiciler ve yayıncılara kişinin itibarına zarar veren, aşırı, yetersiz, ilgisiz ve ölçsüz verileri 30 gün içinde kaldırmak zorunluluğu getirmektedir. Bunun istisnaları ise ağır suç ve şiddet içeren, üstün kamu yararı bulunan ve talepte bulunan kişinin rolünün son derece önemli olduğu içeriklerdir.¹⁷⁷

Ülkelerin kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuatlarındaki farklılıklar, uluslararası ilişkilerinde önemli etkiler yaratmaktadır. Her ne kadar uluslararası hukukta her devletin kendi toprakları üzerinde münhasır egemenliğe sahip olduğu ilkesi kabul edilse de, çevrimiçi etkileşimler coğrafi konumdan bağımsız olduğundan bu durum geleneksel bölgesel egemenlik kavramını tartışmalı hale getir-

¹⁷³ Montana Code Annotated, parag. 41-5-216(1), (2021)

¹⁷⁴ North Dakota Century Code, parag. 27-20-53(4) (2017)

¹⁷⁵ Alabama Adoption Code, parag. 26-10A-32 (2017)

¹⁷⁶ Senate Bill- 568 Privacy: Internet: Minors 23 September 2013, <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billNavClient.xhtml?bill_id=201320140SB568> 01.10.2023

¹⁷⁷ New York State Assembly, Bill No A05323 (2017) <https://nyassembly.gov/leg/?default_fid=&leg_&Actions=Y&Committee%2526nbspVotes=Y&Text=Y> 01.10.2023

mektedir. Özellikle unutulma hakkı, sınır ötesi veri akışına uygulandığında, bölgesel egemenlik hakkında soru işaretleri uyandırdığından, AB ve Amerika Birleşik Devletleri, konuya ilişkin yasal mevzuat farklılıklarıyla yüzleşmek ve Avrupa’da yaşayanların verilerini işleyen tüm yabancı şirketler için geçerli olan bir dizi yasal düzenleme üzerinde müzakere etmek zorunda kalmaktadırlar. Özellikle, unutulma hakkına ilişkin mevzuattaki farklılıklar, transatlantik veri gizliliği düzenlemelerine ilişkin tartışmaları ve müzakereleri şekillendirmektedir.¹⁷⁸ Bu doğrultuda, ilk kez 2000 yılında AB ve ABD şirketleri arasında AB’nin veri koruma düzenlemesiyle tutarlı bir şekilde serbest veri aktarımını sağlamayı öngören bir veri aktarım anlaşması olan ve kişisel verilerin toplanmasını bir standarda bağlayan “Güvenli Liman Anlaşması” (Safe Harbor Agreement) imzalanmış; bu anlaşma 15 yıl boyunca yürürlükte kalmıştır. Ancak Avrupa Adalet Divanı 6 Ekim 2015’te aldığı bir kararla, “sosyal paylaşım sitelerini ve genel olarak interneti kullanan Avrupalıların kişisel verilerinin Amerikan istihbarat kuruluşlarının erişimlerinden yeteri kadar korunmadığı”¹⁷⁹ gerekçesiyle söz konusu anlaşmayı iptal etmiştir. Anlaşmanın geçersiz kılınması süreci Edward J. Snowden’ın Amerikan Ulusal Güvenlik Dairesi (NSA)’nin Amerikan teknoloji şirketlerinin veritabanlarında, hatta Avrupa’daki veritabanlarında saklanan bilgilere dahi düzenli olarak erişebildiğini açıklamasıyla başlamıştır. Mahkeme, Amerikan Ulusal Güvenlik Dairesi’nin Avrupa vatandaşlarının bilgilerine sınırsız erişiminin, özel hayata saygı ve mahremiyet hakkının özünü tehlikeye attığı değerlendirmesinde bulunmuştur.¹⁸⁰

Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından 2014 yılında verilen unutulma hakkına ilişkin Google Spain SL v. M.C.G kararından sonra Google, kullanıcılar tarafından oluşturulan listeden kaldırma taleplerini ve sonuçlarını istatistiksel olarak değer-

¹⁷⁸ Stephan Kobrin, “Safe Harbours Are Hard To Find: The Trans-Atlantic Data Privacy Dispute, Territorial Jurisdiction and Global Governance” (2004) 30 (1) Review of International Studies 111

¹⁷⁹ Samuel Gibbs, “What is Safe Harbour and Why Did the EUCJ Just Declare it Invalid?” (Oct. 6, 2015) THE GUARDIAN <<http://www.theguardian.com/technology/2015/oct/06/safe-harbour-european-court-declare-invalid-data-protection>>; Court of Justice of the European Union PRESS RELEASE No 117/15, Luxembourg, “The Court of Justice declares that the Commission’s US Safe Harbour Decision is invalid”, (6 October 2015), Judgment in Case C-362/14 Maximilian Schrems v Data Protection Commission, <<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-10/cp150117en.pdf>> 02.10.2023

¹⁸⁰ Court of Justice of the European Union Press Release No. 117/15, “The Court of Justice declares that the Commission’s US Safe Harbour Decision is invalid” (Oct. 6, 2015) Judgment in Case C-362/14 Maximilian Schrems v Data Protection Commissioner <<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-10/cp150117en.pdf>> 02.10.2023

Mahkeme, ilgili ABD şirketleri yeterli koruma önlemleri alıyor olsalar dahi, ABD kamu yetkililerinin Güvenli Liman yönergelerine tabi olmadığı ve bu nedenle Avrupa vatandaşlarının verilerinin ve mahremiyetinin risk altında olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu yönde bkz. Maximilian Schrems v. Data Protection Commissioner & Digital Rights Ireland Ltd.; <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dd5b610279af57461688cfc1d680446584.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuRbN90?text=&docid=169195&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=356030>>

lendirmeye başlamıştır. Söz konusu tarihten itibaren toplam 5.593.383 URL'nin listeden kaldırılması talep edilmiş ve bunların %49.4'ü haklı bir talep olarak değerlendirilerek arama sonuçlarından kaldırılmıştır.¹⁸¹ Söz konusu Karar'dan sonra verilerin korunması konusu Amerika Birleşik Devletleri'nde de önemi git gide artan bir konu haline gelmiş; 2022 yılında Amerikan mahkemeleri ve devlet kurumları tarafından toplamda 1700 içeriğin Google'dan kaldırılması talebinde bulunulmuştur.¹⁸² Bununla birlikte, bazı yazarlar, Amerika'da unutulma hakkı kapsamında verilerin korunmasına ilişkin federal düzeyde kapsamlı bir yasal düzenleme yapılması halinde, verilerin arama motorlarından kaldırılması talebi bağlamında, nelerin kaldırılmaya uygun olup olmadığına karar verme yetkisini Avrupa ve Latin Amerika'da olduğu gibi Google ya da diğer çevrimiçi tüzel kişilere bırakmak yerine, bu yetkinin bu konuda yeni kurulan ya da halihazırda var olan bir idari kuruma örneğin, Federal İletişim Komisyonu'na (Federal Communications Commission) bırakılıp, denetiminin de mahkemelerce yapılmasının daha uygun olacağı görüşündedir.¹⁸³ Bu tür bir Komisyonun, unutulma hakkı taleplerini daha hızlı şekilde ele almak için objektif birtakım kriterler belirleyeceği, Google'dan daha verimli ve tutarlı değerlendirme yaparak, Amerikan kamuoyunda güven sağlayacağı ileri sürülmektedir.¹⁸⁴

Yakın zamanda, Avrupa Komisyonu'nun aldığı yeterlilik kararı üzerine, AB-ABD Veri Gizliliği Çerçevesi 10 Temmuz 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir.¹⁸⁵ ABD'nin, yeni çerçeve kapsamında AB'den ABD şirketlerine aktarılan kişisel veriler için Avrupa Birliği standartlarında, yeterli düzeyde koruma sağladığı sonucuna varılmıştır. AB-ABD Veri Gizliliği Çerçevesi ABD istihbarat servislerinin AB verilerine erişimini gerekli ve orantılı olacak şekilde sınırlamak ve AB vatandaşlarının erişebileceği bir Veri Koruma İnceleme Mahkemesi (DPRC) kurmak da dahil olmak üzere, Avrupa Adalet Divanı tarafından dile getirilen tüm endişeleri gidermek için yeni bağlayıcı güvenceler sunma iddiasındadır. Örneğin, DPRC, verilerin yeni güvenlik önlemlerini ihlal edecek şekilde toplandığını tespit ederse,

¹⁸¹ Google Şeffaflık Raporu, "Avrupa Gizlilik Yasası Kapsamında İçerik Kaldırma Talepleri" <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr>> 03.10.2023.

¹⁸² Google Şeffaflık Raporu, "İçerik Kaldırmaya İlişkin Resmi Makamların Talepleri", <<https://transparencyreport.google.com/government-removals/overview?hl=tr>> 03.10.2023

¹⁸³ John W. Dowdell, "An American Right to Be Forgotten" (2017) 52 (2), Tulsa Law Review 339.

¹⁸⁴ Dowdell n (183) 340; bkz. ayrıca Steven M. LoCascio, "Forcing Europe to Wear Rose-Colored Google Glass: The 'Right to be Forgotten' and the Struggle to Manage Compliance Post Google Spain" (2015) 54 (1) COLUM. J. TRANSNAT'L L. 296, 328.

¹⁸⁵ European Commission, "Adequacy decision for the EU-US Data Privacy Framework", <https://commission.europa.eu/document/fa09cbad-dd7d-4684-ae60-be03fcb0fddf_en> 03.10.2023
AB-ABD Veri Gizliliği Çerçevesi, kişisel verileri AB'den ABD'ye aktarırken AB veri koruma gerekliliklerine uyumu sağlayan bir mekanizmadır. Bu mekanizma, sırasıyla 2015 yılında Güvenli Liman (Safe Harbor) ve 2020 yılında Gizlilik Kalkanı (Privacy Shield) Avrupa Birliği Adalet Divanı (CJEU) tarafından geçersiz kılındıktan sonra transatlantik veri akışları için öngörülen üçüncü veri aktarım mekanizması girişimidir.

verilerin silinmesi emrini verebilecektir. ABD şirketleri, ayrıntılı bir dizi gizlilik yükümlülüğüne uymayı taahhüt ederek AB-ABD Veri Gizliliği Çerçevesine katılabilecektir. Bu doğrultuda, kişisel verilerin toplanma amacı ortadan kalktığında kişisel veriler silinecektir ve kişisel veriler üçüncü kişilerle paylaşılsa dahi korumanın sürekliliği sağlanacaktır. AB-ABD'nin Veri Gizliliği Çerçevesi, Avrupa Komisyonu, Avrupa veri koruma yetkililerinin ve yetkili ABD makamlarının temsilcileriyle birlikte yürütülecek olan periyodik incelemelere tabi olacaktır.¹⁸⁶ İncelemede, ABD yasal çerçevesinin tüm ilgili unsurlarının uygulamada etkili bir şekilde işleyip işlemediği kontrol edilecek, gelişmelere bağlı olarak yeterlilik kararı değiştirilebilecek veya geri çekilecektir.¹⁸⁷

SONUÇ

Özel hayatın gizliliğine saygı, kişisel verilerin korunması gibi haklarla ilişkili olup; onur, saygınlık, mahremiyet gibi kişilik hakkı değerleriyle açıklanan “unutulma hakkı”, kişinin geçmişteki olumsuz deneyimleriyle ilişkilendirilmesinin engellenmesi yoluyla, yeni bir başlangıç yaparak manevi varlığını geliştirmesini mümkün kılmaktadır. Avrupa Adalet Divanı'nın 2014 yılında Google v. Spain Davası'nda, dünyada en çok kullanılan arama motoru olan Google aleyhine karar vererek, belirli koşullar altında Avrupa Birliği ülkelerinde ikamet edenlerin kişisel bilgilerinin arama sonuçlarından ve kamu kayıtlarının veritabanlarından kaldırabileceğini veya silinebileceğini açıklamasından sonra, unutulma hakkının nüvesinde yer alan verilerin korunması konusu, sadece Avrupa'da değil, Amerika Birleşik Devletleri'nde de önemi git gide artan bir konu haline gelmiş; Google, yakın zamanda Amerikan vatandaşlarının kişisel iletişim bilgilerinin çevrimiçi arama sonuçlarından kaldırılmasını talep etmesini kolaylaştırmak için politikalarını genişletmiştir.¹⁸⁸

¹⁸⁶ European Commission, “Data Protection: European Commission adopts new adequacy decision for safe and trusted EU-US data flows” <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3721> 03.10.2023.

Court of Justice of the European Union Press Release No. 117/15, “The Court of Justice declares that the Commission’s US Safe Harbour Decision is invalid” (Oct. 6, 2015) Judgment in Case C-362/14 Maximilian Schrems v Data Protection Commissioner <<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-10/cp150117en.pdf>> 02.10.2023

Mahkeme, ilgili ABD şirketleri yeterli koruma önlemleri alıyor olsalar dahi, ABD kamu yetkililerinin Güvenli Liman yönergelerine tabi olmadığı ve bu nedenle Avrupa vatandaşlarının verilerinin ve mahremiyetinin risk altında olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu yönde bkz. Maximilian Schrems v. Data Protection Commissioner & Digital Rights Ireland Ltd.; <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dd5b610279af57461688cfc1d680446584.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuRbN90?text=&docid=169195&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=356030>> 02.10.2023

¹⁸⁸ Virginia Dressler, “Google Quietly Rolls Out the Right to be Forgotten mechanism in the U.S.”

Unutulma hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde açık bir biçimde düzenlenmiş olmamakla birlikte, AİHM itibarın, mahremiyetin ve kişisel verilerin korunmasını ve unutulma hakkını AİHS'nin "özel hayata saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi kapsamında ele almakta ve ihlale ilişkin değerlendirmede bulunurken unutulma hakkı ve ifade hürriyeti arasında adil bir denge kurmaya çalışmaktadır. Bununla birlikte, yukarıda ayrıntılı biçimde incelenen kararlarda da görüldüğü üzere, AİHM'nin ifade özgürlüğü karşısında özel hayata saygı hakkı ve mahremiyete; dolayısıyla unutulma hakkına ağırlık verdiği anlaşılmaktadır.¹⁸⁹

Diğer yandan, Amerika Birleşik Devletleri'nde bu konudaki genel eğilim ifade özgürlüğüne, kişilerin özel hayatlarına saygı hakkı karşısında üstünlük tanınması yönündedir. Bu yaklaşımın temel dayanağı, 1787 tarihli Amerikan Anayasası'nın Ek 1. maddesidir. Söz konusu madde, "kongrenin; düşünceyi açıklama özgürlüğünü, basın özgürlüğünü, halkın barışçıl şekilde toplanma ve sorunlarını hükümete dilekçe yoluyla iletme hakkını ihlal eden kanunlar yapamayacağını" hükmüne bağlamıştır. Amerikan yargı sisteminde bir kimseye ait özel bilgilerin bir kez kamuoyuyla paylaşıldıktan sonra mahremiyet ve özel hayata saygı hakkının konusu olmaktan çıkacağına ilişkin geleneksel içtihat doğrultusunda Federal Yüksek Mahkeme, önemli menfaatler söz konusu olsa da, özel hayata ilişkin bilgilerin ifşasını çoğunlukla haber değeri olduğu gerekçesiyle hukuka aykırı olarak kabul etmemektedir. Yüksek Mahkeme'nin bu yaklaşımı yukarıda incelenen kararlarda açıkça görülmektedir. Bununla birlikte, teknolojinin günümüzde geldiği noktaya paralel biçimde kişilerin itibar ve kişilik haklarına zarar verecek bilgilerin yayılma hızı ve kalıcılığı dikkate alındığında, demokratik bir toplumda, özel hayatın gizliliği karşısında "kamunun bekçi köpeği (public watchdog)" rolünü üstlenen basının haber kaynaklarının ifade özgürlüğü kapsamında korunmasına ağırlık veren Amerikan mahkeme kararlarının her daim doğru kılavuz olmayabileceği ileri sürülebilir. Zira, son yıllarda Amerikan doktrininde unutulma hakkının benimsenmesi gerektiğini savunanlar, bu hakkın internet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte mahremiyetin giderek ortadan kalkması nedeniyle, Amerikan Anayasası'nın Ek 1. maddesine rağmen tanınması gerektiğini ileri sürmektedirler.¹⁹⁰

Unutulma hakkı, bir hak olarak ilk kez Avrupa Parlamentosu tarafından 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren ve tüm üyeler için bağlayıcı olan Avrupa Birliği

(14 June 2022) The Office for Intellectual Freedom of the American Library Association <<https://www.oif.ala.org/google-quietly-rolls-out-the-right-to-be-forgotten-mechanism-in-the-us/>> 05.10.2023

¹⁸⁹ Franz Werro, "The Right to Inform v. The Right to be Forgotten: A Transatlantic Clash" in Aurelia Colombi Ciacchi, Christine Godt, Peter Rott and Leslie Jane Smith (eds), Liability in The Third Millennium (Georgetown Public Law Research Paper No. 2, 2009) 239

¹⁹⁰ Jeff John Roberts, "The Right to Be Forgotten from Google? Forget It, Says US Crowd" (12.03.2015) Fortune <<https://fortune.com/2015/03/12/the-right-to-be-forgotten-from-google-forget-it-says-u-s-crowd/>> 06.10.2023

Genel Veri Koruma Tüzüğü’nde (GDPR) düzenlenmiştir. Bu hakkın Avrupa’daki gelişim süreci, teknolojinin durdurulamaz hızı ve küreselleşmenin de etkisiyle, özellikle son yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde unutulma hakkı kapsamında verilerin korunması konusunda kapsamlı federal bir kanun çıkarılması ülke genelinde tartışılmakta, Apple ve Facebook gibi önemli Amerikan teknoloji şirketleri de bu konuda federal bir kanunun kabul edilmesini desteklemektedirler.¹⁹¹ Zira, unutulma hakkı konusunda federal bir kanun olmaması, her eyalette farklı düzenleme ve uygulamalara yol açmaktadır. Örneğin; Kaliforniya Eyaleti’nde verilerin gizliliğine dair kapsamlı bir yasal düzenleme ve bu düzenlemeye dayalı olarak zarar görenin dava açma ve tazminat hakkı korunurken, Wyoming Eyaleti’nde verilerin ve özel hayatın gizliliği alanında neredeyse hiç bir mevzuat bulunmamaktadır.¹⁹² Adweek tarafından yapılan bir anket, kişilerin çevirim içi verileri ile ilgili tasarruflarda bulunabilme imkanını sağlaması, iftira niteliğinde olan, istenmeyen ya da kişinin mali durumu, kariyeri veya kişisel güvenliğini tehlikeye atabilecek bilgilerin kaldırılması ve kişilere hayatlarında yeni bir sayfa açma fırsatını tanıması nedenleriyle her 10 Amerikalı’dan 9’unun, unutulma hakkının bir şekilde Amerika Birleşik Devletleri’nde benimsenmesini arzuladığını ortaya koymuştur.¹⁹³

AB ve ABD şirketleri arasında AB’nin veri koruma düzenlemesiyle tutarlı bir şekilde serbest veri aktarımını sağlamayı öngören bir veri aktarım anlaşması olan ve kişisel verilerin toplanmasını bir standarda bağlayan Güvenli Liman Anlaşması’nı, Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın, “*Avrupalıların kişisel verilerinin Amerikan istihbarat kuruluşlarının erişimlerinden yeteri kadar korunmadığı*” gerekçesiyle 2015 yılında iptal etmesi ve ardından 2020 yılında Gizlilik Kalkanı Anlaşması’nı (Privacy Shield) da geçersiz kılması üzerine AB ve ABD arasındaki transatlantik veri gizliliği düzenlemelerine ilişkin tartışma ve müzakereler çok yakın zamana kadar devam etmiştir. Nihayet unutulma hakkı kapsamında kişisel verilerin mahremiyetini güvence altına alma amacı taşıyan “AB-ABD Veri Gizliliği Çerçevesi” 10 Temmuz 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bununla birlikte, bu son veri aktarım mekanizması girişiminin etkili bir şekilde işleyip işlemediği zaman içinde ortaya çıkacaktır.

¹⁹¹ Bu yönde bkz. Chris Baraniuk, “Tim Cook Blasts Weaponisation of Personal Data and Praises GDPR” (24.10. 2018) BBC NEWS <https://www.bbc.com/news/technology-45963935>; Justin Jaffe and Laura Hautala, “What the GDPR Means for Facebook, the EU, and You” (Nov. 29, 2019) CNET <https://www.cnet.com/news/privacy/what-gdpr-means-for-facebook-google-the-eu-us-and-you/> 06.10.2023

¹⁹² Paul Bischoff, “Internet Privacy Laws by State: Which US States Best Protect Privacy Online?” (23.10.2019) Comparitech <https://www.comparitech.com/blog/vpn-privacy/which-us-states-best-protect-online-privacy/> 06.10.2023

¹⁹³ Thomson Reuters, “Right To Be Forgotten - Erasing Your Private Information From Cyberspace”, <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/erasing-your-private-information-from-cyberspace> 06.10.2023

KAYNAKÇA

Kitaplar ve Makaleler

Ambrose M L and Ausloos J, "The Right to Be Forgotten Across the Pond" (2013) 3 (1) Journal of Information Policy

Bernal P, "A Right to Delete" (2011) 2 (2) European Journal of Law and Technology

Brock G, Right to Be Forgotten: Privacy and The Media in The Digital Age (Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford 2016)

Cook L, "The Right to Be Forgotten: A Step In The Right Direction for Cyberspace Law and Policy" (2015) 6 (1) Journal of Law, Technology & the Internet

Craven J B, "Personhood: The Right To Be Let Alone" (1976) 1976 (4) Duke Law Journal

De Andrade N G, "Oblivion: The Right to be Different from Oneself: Re-Proposing the Right to be Forgotten" in A. Ghezzi, A.G. Pereira and L. Vesnić-Alujević (eds), The Ethics of Memory in a Digital Age (Palgrave Macmillan 2014)

De Andrade N G, "Right to Personal Identity: The Challenges of Ambient Intelligence and the Need for a New Legal Conceptualization" in S. Gutwirth and others (eds), Privacy and Data Protection: An Element of Choice, (Springer Publisher 2011)

De Terwangne C, "Internet Privacy and the Right to Be Forgotten/Right to Oblivion" (2012) 1 (13) Revista de los Estudios de Derecho y Ciencia Política de la UOC

Dowdell J W, "An American Right to Be Forgotten" (2017) 52 (2), Tulsa Law Review

Erdoğan M, "Demokratik Toplumda İfade Özgürlüğü: Özgürlükçü Bir Perspektif" (2001) (24) Liberal Düşünce

Gajda A, "Privacy, Press, and The Right to Be Forgotten in The United States" (2018) 93 (1) Washington Law Review

Giglio E D, "Unwanted Publicity, the News Media, and the Constitution: Where Privacy Rights Compete with the First Amendment", (1979) 12 (2) Akron Law Review

Hornung G and Schnabel C, "Data Protection in Germany I: The Population Census Decision and the Right to Informational Self-determination" (2009) 25 (1) Computer Law & Security Report

Işıktaç Y, "Ceza Adaleti Açısından Hapis Cezası ve Rehabilitasyon İlişkisi" (2013) LXXI (1) İÜHFİM

Jacoby N, “Redefining the Right To Be Let Alone: Privacy Rights And The Constitutionality Of Technical Surveillance Measures In Germany And The United States” (2007) 35 (3) Georgia Journal Of International And Comparative Law

Kobrin S, “Safe Harbours Are Hard To Find: The Trans-Atlantic Data Privacy Dispute, Territorial Jurisdiction and Global Governance” (2004) 30 (1) Review of International Studies

Kodde C, “Germany’s ‘Right to be forgotten’ – between the freedom of expression and the right to informational self-determination” (2016) 30 (1-2) International Review of Law, Computers & Technology

Koops B J, “Forgetting Footprints, Shunning Shadows: A Critical Analysis of the Right to Be Forgotten in Big Data Practice” (2011) 8 (3) SCRIPTed

LoCascio S M, “Forcing Europe to Wear Rose-Colored Google Glass: The ‘Right to be Forgotten’ and the Struggle to Manage Compliance Post Google Spain” (2015) 54 (1) COLUM. J. TRANSNAT’L L.

Mantelero A, “The EU Proposal for a General Data Protection Regulation and the Roots of the Right to Be Forgotten” (2013) 29 (3) Computer Law & Security Review

Markou C, “The Right To Be Forgotten: Ten Reasons Why It Should Be Forgotten” in S. Gutwirth, Ronald Leenes and Paul de Hert (eds), Reforming European Data Protection Law (1st edn, Springer 2015)

McNealy J E, “The Emerging Conflict between Newsworthiness and the Right to Be Forgotten” (2012) 39 (2) Northern Kentucky Law Review

Miyashita H, “The Right To Be Forgotten and Search Engine Liability” (2016) 2 (8) Brussels Privacy Hub, Working Paper

Quint P E, “Free Speech and Private Law in German Constitutional Theory” (1989) 48 (2) Maryland Law Review

Reed T, “Indigenous Dignity and the Right to Be Forgotten” (2021) 46 (4) BYU Law Review

Roagna I, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması (çev. Ayşe Gül Alkış Schaling) (Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları 2012)

Rouvroy A and Pouillet Y, “The Right to Informational Self-Determination and the Value of Self-Development: Reassessing the Importance of Privacy for Democracy” in S. Gutwirth, Ronald Leenes and Paul de Hert (eds), Reforming European Data Protection Law (1st edn, Springer 2015)

Tamò A and George D, "Oblivion, Erasure and Forgetting in the Digital Age, Journal of Intellectual Property" (2014) 5 (2) Information Technology and Electronic Commerce Law

Tanör B, *Siyasi Düşünce Hürriyeti ve 1961 Türk Anayasası (Öncü Kitabevi 1969)*

Von Bergen C W, Martin S B and Cody B, "The Right to Be Forgotten in the United States: Part II" (2020) 6 (7) Pratt's Privacy and Cybersecurity Law Report

Weber R H, "The Right To Be Forgotten: More Than a Pandora's Box?" (2011) 2 (1) JIPITEC

Franz Werro, "The Right to Inform v. The Right to be Forgotten: A Transatlantic Clash" in Aurelia Colombi Ciacchi, Christine Godt, Peter Rott and Leslie Jane Smith (eds), *Liability in The Third Millennium (Georgetown Public Law Research Paper No. 2, 2009)*

İnternet Kaynakları

Akıncı A N, "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler Ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi" (2017) TC Kalkınma Bakanlığı, Çalışma Raporu 6 <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/wp-content/uploads/2017/07/AB_Veri_Koruma_Tuzugu.pdf>

Baraniuk C, "Tim Cook Blasts Weaponisation of Personal Data and Praises GDPR" (24.10. 2018) BBC NEWS <<https://www.bbc.com/news/technology-45963935>>

Bischoff P, "Internet Privacy Laws by State: Which US States Best Protect Privacy Online?" (23.10.2019) Comparitech <<https://www.comparitech.com/blog/vpn-privacy/which-us-states-best-protect-online-privacy/>>

BVerfG, Order of the First Senate of 15 December 1983 - 1 BvR 209/83, <https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/1983/12/rs19831215_1bvr020983en.html>

Court of Justice of the European Union Press Release No. 117/15, "The Court of Justice declares that the Commission's US Safe Harbour Decision is invalid" (Oct. 6, 2015) Judgment in Case C-362/14 Maximillian Schrems v Data Protection Commissioner <<https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-10/cp150117en.pdf>>

De Terwangne C, "The Right to be Forgotten and Informational Autonomy in the Digital Environment" (2013) European Commission Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen Report EUR 26434 <jrc86750_cecile_fv.pdf>

Dressler V, "Google Quietly Rolls Out the Right to be Forgotten mechanism in the U.S." (14 June 2022) The Office for Intellectual Freedom of the American Library Association <<https://www.oif.ala.org/google-quietly-rolls-out-the-right-to-be-forgotten-mechanism-in-the-us/>>

European Commission, “A comprehensive approach on personal data protection in the European Union” (2010) Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The Economic and Social Committee and The Committee of The Regions <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0609:FIN:EN:PDF>>

European Commission, “Adequacy decision for the EU-US Data Privacy Framework”, <https://commission.europa.eu/document/fa09cbad-dd7d-4684-ae60-be03fcb0fddf_en>

European Commission, “Data Protection: European Commission adopts new adequacy decision for safe and trusted EU-US data flows” <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3721>

General Data Protection Regulation (GDPR), <<https://gdpr-info.eu/>>

Gibbs S, “What is Safe Harbour and Why Did the EUCJ Just Declare It Invalid?” (Oct. 6, 2015) THE GUARDIAN <<http://www.theguardian.com/technology/2015/oct/06/safe-harbour-european-court-declare-invalid-data-protection>>

Google Şeffaflık Raporu, “Avrupa Gizlilik Yasası Kapsamında İçerik Kaldırma Talepleri” <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?hl=tr>>

Google Şeffaflık Raporu, “İçerik Kaldırmaya İlişkin Resmi Makamların Talepleri”, <<https://transparencyreport.google.com/government-removals/overview?hl=tr>>

Google “Transparency Report”, <<https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview>>

Herring C and Smith S S, “The Limits of Ban the Box Legislation” (2022) Berkeley University Institute for Research on Labor and Employment <https://irle.berkeley.edu/wp-content/uploads/2022/03/The-Limits-of-Ban-the-Box-Legislation-1.pdf>

Hoboken J V, “The Proposed Right to Be Forgotten Seen from the Perspective of Our Right to Remember, Freedom of Expression Safeguards in a Converging Information Environment” (2013) Prepared for the European Commission Appointment Letter No. 257971 Institute for Information law (IViR) <<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC86747>>

Jaffe J and Hautala L, “What the GDPR Means for Facebook, the EU, and You” (Nov. 29, 2019) CNET <<https://www.cnet.com/news/privacy/what-gdpr-means-for-facebook-google-the-eu-us-and-you/>>

Maximillian Schrems v. Data Protection Commissioner & Digital Rights Ireland Ltd.; <<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d-2dc30dd5b610279af57461688cfc1d680446584.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuRb->

N90?text=&docid=169195&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&oc-
c=first&part=1&cid=356030>

New York State Assembly, Bill No A05323 (2017) <https://nyassembly.gov/leg/?default_fld=&leg_video=&bn=A05323&term=2017&Summary=Y&Actions=Y&Committee%2526nbspVotes=Y&Text=Y>

Roberts J J, "The Right to Be Forgotten from Google? Forget It, Says US Crowd" (12.03.2015) Fortune <<https://fortune.com/2015/03/12/the-right-to-be-forgotten-from-google-forget-it-says-u-s-crowd/>>

Rosen J, "The Right To Be Forgotten" (2012) 64 (88) Stanford Law Review Online <<https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox-the-right-to-be-forgotten/>>

Senate Bill- 568 Privacy: Internet: Minors 23 September 2013, <https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billNavClient.xhtml?bill_id=201320140SB568>

Simmons and Simmons, "EU Permits Unrestricted Flow of Personal Data with Immediate Effect" (12 July 2023), <<https://www.simmons-simmons.com/en/publications/cljzyp71500uotpz0xj8mligj/faqs-eu-us-data-privacy-framework-approved>>

Schwartz J, "Two German Killers Demanding Anonymity Sue Wikipedia's Parent" (2019) The New York Times <http://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Sedlmayr>

The Constitution of the United States of America, <https://www.senate.gov/civics/resources/pdf/US_Constitution-Senate_Publication_103-21.pdf>

Thomson Reuters, "Right To Be Forgotten - Erasing Your Private Information From Cyberspace", <<https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/articles/erasing-your-private-information-from-cyberspace>>

Volkszählungsurteil in englischer Sprache: Census Act, <<https://freiheitsfoo.de/census-act/>>

Xanthoulis N, "Conceptualizing a Right to Oblivion in the Digital World: A Human Rights- Based Approach" (2012) Social Science Research Network <SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2064503>>

95/46/EC sayılı AB Veri Koruma Direktifi (Directive 95/46/EC of The European Parliament and of The Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data), <https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/dir_1995_46_en.pdf>

Mahkeme Kararları ve Mevzuat

- A. v. France, Başvuru No. 14838/89, 23.11.1993
- A. v. Norway, Başvuru No. 28070/06
- A.D.T. v. The United Kingdom, Başvuru No. 35765/97, 31.07.2000
- Adams v. US, 250 US 616, 630, 631 (1919)
- Alabama Adoption Code (2017)
- Axel Springer AG. v. Germany, Başvuru No. 39954/08, 07.02.2012
- Bartnicki v. Vopper, 532 U.S. 514 (2001)
- Biancardi v. Italy, Başvuru No. 77419/16, 25.02.2022
- Chauvy and Others v. France, Başvuru No. 64915/01
- Cox Broadcasting Corp. v. Cohn, 420 U.S. 469 (1975)
- Criminal History Records Bill, S.B. 118, 2017 Leg. (Fla. 2017)
- Delfi As v. Estonia, No. 64569/09
- Dennis v. US, 341 US, 494, 550 (1951)
- Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine, Başvuru No. 33014/0
- Egeland and Hanseid v. Norway, Başvuru No. 34438/04
- Florida Star v. B.J.F., 491 U.S. 524 (1989)
- Foster v. Svenson, No. 03068 (N.Y. App. Div. Apr. 9, 2015)
- Fuchsmann v. Germany, Başvuru No. 71233/13
- Fürst- Pfeifer v. Austria, Başvuru No. 33677/10, 52340/10, 17.05.2016
- Garcia v. Google, Inc. 786 F.3d 733 (9th Cir. 2015)
- Gaskin v. United Kingdom, 10454/83, 23.01.1986
- Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Espanola de Proteccion de Datos (AEPD) and Mario Costeja Gonzalez (2014) Document 62012CJ0131
- Halford v. United Kingdom, Başvuru No. 20605/92, 25.07.1997
- Hass v. Switzerland, Başvuru No. 31322/07, 20. 01. 2011
- Hurbain v. Belgium, Başvuru No. 57292/16, 04.07.2023
- Hurbain v. Belgium, No. 57292/16, 22 06. 2021
- Joseph Burstyn v. Wilson, 343 U.S. 495 (1952)

- Karabeyoğlu v. Turkey, Başvuru No. 30083/10, 07.07. 2016
- L.B v. Hungary; Başvuru No. 36345/16, 09. 03. 2023
- Landmark Communications, Inc. v. Virginia, 435 U.S. 829 (1978)
- Landmark Communications, Inc. v. Virginia, 435 U.S. 829 (1978)
- Law Enforcement Officer-Worn Body Camera Act, 50 ILL. COMP. STAT. 706/10-20(a)(7)(B) (2017)
- Lebach Case, 35 BVerfGE 202, 05.06.1973
- Lingens v. Austria, Başvuru No. 9815/82
- M.A.K. and R.K. v. The United Kingdom, Başvuru No. 45901/05- 40146/06, 23.03.2010
- M.L. and W.W. v. Germany, Başvuru No. 60798/10 ve 65599/10, 28.09.2018
- Martin v. Hearst, 777 F.3d 546 (2d Cir. 2015)
- Maximillian Schrems v. Data Protection Commissioner & Digital Rights Ireland Ltd, 06.10.2015
- Melvin v. Reid, 112 Cal. App. 285, 297 P. 91 (1931)
- Montana Code Annotated (2021)
- Murray v. United Kingdom, Başvuru No. 14310/88 , 01.10.1994
- Niemietz v. Germany, Başvuru No. 13710/88, 16.12.1992
- Nilsen & Johnsen v. Norway, Başvuru No. 23118/93
- Norris v. Ireland, Başvuru No. 10581/83, 12.03.1987
- North Dakota Century Code, parag. 27-20-53(4) (2017)
- Oberschlick v. Austria, Başvuru No. 11662/85
- Oklahoma Publishing Company v. District Court, 430 U.S. 308 (1977)
- Petrenco v. Moldova, Başvuru No. 20928/05
- Pfeifer v. Austria, Başvuru No. 12556/03, 15.11.2007
- Polanco Torres ve Movilla Polanco v. Spain, Başvuru No. 34147/06
- Requirements relating to information contained in consumer reports, 15 U.S.C. parag. 1681c(a)(1) (2012)
- S. and Marper v. The United Kingdom, Başvuru No. 30562/04-30566/04, 04.12.2008

Schweizerische Radio und Fernsehgesellschaft SRG v. Switzerland, Başvuru No. 34124/06

Sherbert v. Verner, 374 U.S. 398 (1963)

Smith v. Daily Mail Publishing Co., 443 U.S. 97 (1979)

Surikov v. Ukraine, Başvuru No. 42788/06, 26.01.2017

Sweezy v. New Hampshire, 354 U.S. 234 (1957)

Vavricka and Others v. The Czech Republic, Başvuru No. 47621/13

Wisconsin v. Yoder, 406 US 205 (1972)

Sipple v. Chronicle Publishing Co.; 201 Cal. Rptr. 665 (Ct. App. 1984)